

Projektno financirane u kulturi i kreativnoj industriji u kontekstu ispunjenja ciljeva Europske unije

---

Romić, Lucija

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:533557>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU
DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI INTERDISCIPLINARNI STUDIJ
KULTUROLOGIJE SMJER: KULTURALNI MENADŽMENT

LUCIJA ROMIĆ

**PROJEKTNO FINANCIRANJE U KULTURI I
KREATIVNOJ INDUSTRIJI U KONTEKSTU
ISPUNJENJA CILJEVA EUROPSKE UNIJE**

DIPLOMSKI RAD

Mentori:

doc. dr. sc. Ivana Bestvina Bukvić

Maja Haršanji

Osijek, 2019

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Pojam kulturnih i kreativnih industrija.....	3
3. Strateški dokumenti Europske unije.....	6
3.1. Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske.....	6
3.1.1. Strategija pametne specijalizacije u kontekstu Europske unije.....	6
3.1.2. Strategija pametne specijalizacije i njegova važnost za Hrvatsku.....	6
3.2. Strategija Europa 2020.....	9
3.2.1. Pametan, održiv i uključiv razvoj.....	9
3.2.2. Ciljevi Strategije Europa 2020.....	10
3.3. Digitalna agenda za Europu.....	12
3.3.1. Izazovi Digitalne agende za Europu.....	13
3.3.2. Indeks DESI.....	14
3.3.2.1. Povezivost.....	17
3.3.2.2. Ljudski kapital.....	18
3.3.2.3. Uporaba internetskih usluga.....	19
3.3.2.4. Integracija digitalne tehnologije.....	20
3.3.2.5. Digitalne javne usluge.....	21
4. Programi financiranja kulturnih i kreativnih industrija.....	23
4.1. Kreativna Europa.....	23
4.1.1. Potprogram Kultura.....	24
4.1.1.1. Natječaji u potprogramu Kultura.....	24
4.1.1.2. Pravilnik o sufinanciranju projekata odobrenih u okviru programa Europske unije Kreativna Europa – potprogram Kultura.....	26
4.1.1.3. Posebne aktivnosti potprograma Kultura.....	28
4.1.2. Potprogram MEDIA.....	29
4.1.2.1. Oblici financijske potpore.....	30
4.2. Natječaji Ministarstva kulture.....	31
4.2.1. Javni poziv za poticanje poduzetništva u kulturnim i kreativnim industrijama za 2018. godinu.....	32
4.2.2. Javni poziv za poticanje stvaralaštva vizualnih umjetnika u 2018. godini.....	33
4.2.3. Javni poziv za poticanje hrvatskog glazbenog stvaralaštva.....	34

4.2.4. Javni poziv za dodjelu potpora za poticanje književnog stvaralaštva u 2019. godini.....	34
4.2.5. Javni poziv za predlaganje programa koji potiču razvoj publike u kulturi u Republici Hrvatskoj za 2019. godinu.....	35
5. Metodologija istraživanja.....	36
6. Rezultati istraživanja.....	38
7. Rasprava.....	53
8. Zaključak.....	55
9. Literatura.....	57

SAŽETAK

Države Europske unije iz godine u godinu uviđaju važnost kulturnih i kreativnih industrija i nužnost ulaganja u njihov razvoj. Kulturne i kreativne industrije, osim što pridonose očuvanju kulture, one utječu i na samo gospodarstvo države, te standard i uopće kvalitetu života njezinih državljana. Republika Hrvatska nema eksplicitnu politiku razvoja kulturnih i kreativnih industrija. Nailazimo na dvije krajnosti u načinu financiranja kulturnih i kreativnih organizacija u Republici Hrvatskoj. Organizacije koje su u javnom vlasništvu se skoro u potpunosti oslanjaju na sufinanciranje od strane svojih osnivača i suosnivača, dok su organizacije koje su u privatnom vlasništvu usmjerene pretežito ka alternativnim načinima financiranja. Usprkos navedenom, statistike i dalje pokazuju da Republika Hrvatska nije efikasna u iskorištavanju sredstava programa i fondova Europske unije. U ovom radu provedena je analiza četiri programa financiranja projekata u kulturi koja su provedena od strane Ministarstva kulture Republike Hrvatske u okviru Poziva za predlaganje programa javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske za 2019. godinu. Cilj provedenog istraživanja je bio identificirati karakteristike kulturno-umjetničkih organizacija kojima je odobreno financiranje različitih programskih i projektnih sadržaja u ovisnosti o regionalnoj pripadnosti te strukturi vlasništva (javno ili privatno). Analizom rezultata utvrđena je visoka razina odobrenih sredstava, u smislu brojnosti te prosječne i ukupne vrijednosti, organizacijama registriranim u Gradu Zagrebu pri čemu je utvrđeno je više od 50% organizacija nositelja odobrenih projekata u privatnom vlasništvu. Navedeno upućuje da organizacije u javnom vlasništvu ne koriste u dovoljnoj mjeri mogućnosti koje su im na raspolaganju za financiranje projekata i programskih aktivnosti.

Ključne riječi: kulturne i kreativne industrije, projektno financiranje, nacionalni i EU fondovi i programi

1. UVOD

Od ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju 2013.godine u Hrvatskoj jača i svijest o važnosti kulturnih i kreativnih industrija. Razvoj kulturnih i kreativnih industrija te ulaganje u iste uvelike utječe na gospodarstvo Republike Hrvatske i na samu kvalitetu življenja njezinih stanovnika. Europska unija u svojim ciljevima navodi kako ima za cilj očuvanje i poštivanje bogate kulturne raznolikosti svojih članica. Iz tog razloga Europska unija iz godine u godinu zemljama članicama nudi sredstva iz EU fondova koja će pomoći u razvoju i ulaganju u kreativne i kulturne industrije. Cilj ovog rada je utvrditi postoje li regionalne različitosti na području Republike Hrvatske u financiranju projekata iz sredstava Ministarstva kulture Republike Hrvatske te postoje li različitosti u uspješnosti financiranja projekata iz navedenih fondova u ovisnosti o obliku vlasništva prijavitelja. U tu svrhu su postavljene sljedeće hipoteze:

H1: Najveći broj organizacija kojima je odobreno financiranje prijavljenih projekata u kategorijama vizualne umjetnosti, glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti, muzejsko-galerijske djelatnosti i kulturno-umjetnički amaterizam su registrirane na području Grada Zagreba.

H2: Najveći broj organizacija kojima je odobreno financiranje prijavljenih projekata u kategorijama vizualne umjetnosti, glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti, muzejsko-galerijske djelatnosti i kulturno-umjetnički amaterizam dolaze iz privatnog i nevladinog sektora, tj. nisu u javnom vlasništvu.

Naime, statistike ukazuju kako Republika Hrvatska nije efektivna u iskorištavanju resursa i sredstava koje Europska unija nudi putem fondova. Svrha ovog rada je utvrditi karakteristike hrvatskih organizacija kojima su odobrena sredstva za financiranje projekata i programskih aktivnosti u smislu distribucije u ovisnosti o regionalnoj pripadnosti te strukturi vlasništva (javno i privatno vlasništvo), radi postavljanja osnove za identificiranje problema i formiranje preporuka za poboljšanje stanja u praksi, tj. povećanja razine iskorištenosti sredstava programa i fondova na nacionalnoj i razini Europske unije. Sljedeća poglavlja u radu opisuju ciljeve koje Europska unija ima kako bi omogućila razvoj i ulaganje u kulturne i kreativne industrije. Ciljevi su opisani u kontekstu nekoliko strateških dokumenata Europske unije kao što su Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske, Strategija Europa 2020 te Digitalna agenda za Europu. Nakon strateških dokumenata, sljedeća poglavlja opisuju programe putem kojih se u Republici Hrvatskoj mogu financirati djelatnosti u kulturnoj i kreativnoj industriji.

Na kraju rada prikazani su i analizirani rezultati provedenog istraživanja o rezultatima natječaja objavljenih od strane Ministarstva kulture Republike Hrvatske s ciljem identificiranja regionalnih različitosti u brojnosti i strukturi prijavitelja te vrijednosti njihovih projekata financiranih iz ovih sredstava. Istraživanje je provedeno na temelju Poziva za predlaganje programa javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske za 2019. godinu. Pritom su regionalne različitosti analizirane na osnovu podjele na pet geografskih cjelina i to: Slavonija, Dalmacija, Istra i Kvarner, Središnja i sjeverna Hrvatska te Grad Zagreb.

2. POJAM KULTURNIH I KREATIVNIH INDUSTRIJA

Pojam kulturne industrije seže u 1947. godinu kada su je prvi put definirali autori Max Horkheimer i Theodor Adorno u svom djelu Dijalektika prosvjetiteljstva. Navedeni autori pod pojmom kulturna industrija označavaju negativnu pojavu standardizacije kako područja kulture tako i svih oblika proizvodnje. Smatraju kako nastankom kulturne industrije kultura gubi jedinstvenost i individualnost. Adorno naglašava kako sve postaje planirano, ali se ostavlja privid da postoje spontani i neposredni odnosi. (Velimirović, 2008.) Za njega su kulturne industrije primjer masovne proizvodnje koji se protivi izvornim stvaralačkim naporima te ukazuje na njihovu profanaciju koja je uzrokovana industrijskom proizvodnjom za široke mase. (Jelinčić, Žuvela, 2013)

Pod pojmom kreativnosti podrazumijeva se formuliranje novih ideja i primjena istih kako bi se proizvela originalna umjetnička djela i kulturni proizvodi te razne funkcionalne kreacije, znanstvene invencije i tehnološke inovacije. Naglašava se značajan ekonomski aspekt kreativnosti iz razloga jer ona doprinosi poduzetništvu na način da unaprjeđuje inovacije, podiže razinu produktivnosti te time potiče sam gospodarski rast. (Jelinčić i dr. 2012) Kreativnost pokriva širok spektar područja kao što su kreativna industrija, kreativna ekonomija, kreativni gradovi, kreativni turizam i drugo. Zbog navedenog značajnog ekonomskog aspekta, mnoge zemlje, regije i gradovi ulažu velike napore kako bi istaknuli vlastiti kulturni i kreativni identitet.

Od početnog negativnog poimanja kulturne i kreativne industrije do danas se ostvario veliki pomak. Poslije Adorna i Horkhaimera pojam preuzimaju francuski sociolozi, a on se daljnje popularizira kada dolazi do debata o kulturnim politikama koje su vezane uz UNESCO, krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih godina dvadesetog stoljeća. (Hesmondhalgh 2002) U zadnjem desetljeću se na kulturne i kreativne industrije počinje gledati kao na razvojni resurs. Iz tog razloga se na kulturu i kulturnu industriju sve manje gleda kao teret proračunu.

UNESCO i britansko Ministarstvo kulture, medija i sporta donosi definiciju kulturne industrije prema kojima glasi da su to industrije koje se temelje na djelatnostima kao na primjer glazba i film, čije se kulturne vrijednosti masovno reproduciraju te na taj način ostvaruju reklamne učinke. One spajaju kreiranje i proizvodnju sadržaja kojeg komercijaliziraju. Takva vrsta sadržaja pripada području kulture, ali je on neopipljiv. Sadržaj se može oblikovati kao proizvod ili usluga, a obično se štiti autorskim pravima. (Jelinčić, Žuvela, 2013)

Iz dokumenta *Creative Industries Mapping Document* izvedena je definicija kreativnih industrija. Pod tim pojmom se podrazumijeva široki krug aktivnosti u koje spada i kulturna industrija, a to područje se temelji vještinama i znanju, sposobnosti pretvaranja znanja koja su već postojeća u nova i ideje putem kojih se utječe na konkretne primjene i inovacije. Definiiraju se kao industrije čije je porijeklo utemeljeno u individualnim vještinama, kreativnosti i talentu, a sadrže potencijal za stvaranje profita tako što otvaraju nova radna mjesta, korištenje te stvaranje intelektualnog vlasništva.

Prema britanskom Odjelu za kulturu, medije i sport kulturne i kreativne industrije obuhvaćaju trinaest djelatnosti, a to su: promidžba, arhitektura, antikviteti i umjetnost, glazba, film i video, obrti, moda, dizajn, TV i radio, video igre, izdavaštvo te izvedbene umjetnosti. (Jelinčić, Žuvela 2013) Glavna razlika između proizvoda kulturne i kreativne industrije i proizvoda koji ne spadaju u navedenu industriju je ta da osim materijalne vrijednosti, za razliku od ostalih proizvoda imaju i znatnu vrijednost koja je nematerijalne prirode zbog čega imaju i veliki utjecaj na društvo. (Howkins 2003)

Hrvatska nema eksplicitnu politiku razvoja kulturnih i kreativnih industrija. Ona se kulturnim i kreativnim industrijama bavi neizravno na način da se veći dio razvoja djelatnosti provodi kroz tradicionalne oblike kulturnog razvoja, putem zakonodavstva reguliranjem načina financiranja te samo upravljanje kulturnim sektorom. (Švob-Đokić, Primorac, Jurlin 2008) Ovakav način provođenja kulturnih politika dovodi do neujednačenog davanja podrške koji rezultira velikim razlikama u samoj kulturnoj i kreativnoj industriji na način da je jedan dio industrije spada pod javni sektor te mu to uvelike otežava izlaganje na tržište, dok drugi dio industrije spada u privatnu sferu te se stoga njemu ne priznaje status i doprinos u smislu javnog značenja i dobra. Primjer navedenog problema možemo vidjeti u slijedećem slučaju: 2007. godine Vlada Republike Hrvatske osnovala je Hrvatski audiovizualni centar sa svrhom promicanja audiovizualnog stvaralaštva u Republici Hrvatskoj. Državna potpora u području audiovizualnih djelatnosti osigurava se putem javnih natječaja kojim se raspodjeljuju sredstva. Za razliku od toga, 2004. godine donošenjem Zakona o kulturnim vijećima ukinuto je Kulturno vijeće za arhitekturu i urbanizam te se nakon toga arhitektura i urbanizam smatraju van poveznica sa kulturnom politikom. Za razliku od arhitekture, neke druge djelatnosti kulturne i kreativne industrije u Hrvatskoj kao što je dizajn nikada ni nisu bili dijelom obuhvata i struktura kulturne politike Republike Hrvatske. (Jelinčić, Žuvela 2013) Velikim razlikama u upravljanju sektorom kulturnih i kreativnih industrija u Hrvatskoj nasuprot razvijenim zemljama u EU se koči njezina kreativnost, prepoznatljivost, doseg i sama proizvodnja. U članku „Traumatično mjesto

kulturnih industrija“ autor Kršić (2011) navodi kako „kod nas u svijesti još uvijek dominantno vlada razdvajanje javnog sektora, privrede i kulture, iz čega proizlazi i perpetuiranje pogrešne vizije gospodarstva kao jedine proizvodne djelatnosti a kulture isključivo kao potrošnje, što nije primjereno aktualnom stanju postindustrijskog društva.“ (Kršić 2011, n.p.)

Usljed navedenog vidljivo je da su potrebne promjene koje će dovesti do stvaranja politike razvoja kulturnih i kreativnih industrija u Republici Hrvatskoj te aktivnosti usmjerenih ka unaprjeđenju modela financiranja organizacija u kulturi i kreativnim industrijama. Na posljetku, provođenjem potrebnih promjena će se uvidjeti potencijal koji kulturne i kreativne industrije imaju u smislu proizvodne djelatnosti, te će se uvidjeti da kultura nije jednaka isključivo potrošnji već da može biti generator nove dodane vrijednosti i zaposlenosti.

3. STRATEŠKI DOKUMENTI REPUBLIKE HRVATSKE I EUROPSKE UNIJE

U okviru ovog poglavlja prezentirani su najznačajniji dokumenti ključni za razvoj, promicanje i financiranje djelatnosti u sektoru kulture i kreativnih industrija, i to: Strategija pametne specijalizacije, Strategija Europa 2020 i Digitalna agenda za Europu.

3.1. Strategija pametne specijalizacije

Nepovoljno vanjsko okruženje u demografskim promjenama sa sobom nose razne izazove, te iz tog razloga Europska unija pokreće inicijativu izrade strategije pametne specijalizacije koja označava novi način gospodarskog razvoja te se temelji na podršci usmjerenoj inovacijama i aktivnostima vezane uz istraživanje i razvoj. Cilj ovog novog oblika gospodarskog rasta je povećanje cjelokupne konkurentnosti Europske unije i smanjivanje razlika u razvoju gospodarstva među članicama EU. Strategija pametne specijalizacije se treba temeljiti na identifikaciji konkurentnih prednosti, dostupnim resursima i njihovom iskorištavanju te na tehnološkoj specijalizaciji koja će predstavljati temelj za buduće inovacije. Pametna specijalizacija i njezin proces nije jedinstveni model koji će biti identičan za svaku državu članicu, već je to proces koji je poduzetnički te temeljen na inovacijama i maksimalnom korištenju teritorijalnog¹ kapitala. Cilj strategije pametne specijalizacije je ekonomska transformacija regija ili država unutar Europske unije. Pametna specijalizacija može potaknuti strukturne promjene kroz tranziciju, raznolikost, modernizaciju ili kroz promjene koje su radikalne u državama članicama Europske unije. U strategiji pametne specijalizacije pokušavaju se uskladiti dva ključna zahtjeva koja su ujedno i pomalo konfliktna. Ti zahtjevi su određivanje prioriteta te održati tržišne snage u identificiranim prioritetnim područjima. Da bi ovi zahtjevi bili provedivi nužni su jaki institucionalni kapaciteti ujedno na nacionalnoj i regionalnoj razini. (Narodne Novine 2016)

3.1.1. Strategija pametne specijalizacije i njegova važnost za Hrvatsku

Strategija pametne specijalizacije u Republici Hrvatskoj donesena je u ožujku 2016. godine te njezin razvoj u Republiku Hrvatsku dolazi u vrijeme kada su državu zadesile političke promjene i nacionalne reforme. Vlada Republike Hrvatske i Hrvatski sabor su tada usvojili niz važnih strateških dokumenata, a neki dokumenti su bili u procesu izrade ili revizije. No

---

¹Pojam *teritorijalni kapital* odnosi se na iskorištavanje kapitala specifičnog za određeni teritorij, odnosno regiju ili državu u kojoj se provodi Strategija pametne specijalizacije. (Narodne Novine 2016)

strategija pametne specijalizacije pokušava ujediniti aspekte iz svih sektorskih strategija kako bi im dala dugoročnu perspektivu koja bi im omogućila temelj za pametni rast.

Ovaj dokument je nužan preduvjet za dobivanje i korištenje sredstava iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova te se njegovim usvajanjem za Republiku Hrvatsku odvajaju sredstva u iznosu od 664 milijuna eura koja se nalaze u okviru Operativnog programa konkurentnost i kohezija 2014.-2020. Navedena sredstva „će biti usmjerena na poticanje znanstvene izvrsnosti i jačanje konkurentnosti hrvatskog gospodarstva kroz istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije.,, (Ministarstvo gospodarstva poduzetništva i obrta 2016, n.p.)

Strategija pametne specijalizacije ekonomsku transformaciju provodi na:

- „ciljanoj podršci politike i ulaganjima u ključne nacionalne prioritete kao odgovor na društvene izazove i potrebe za razvojem temeljenim na znanju
- procjeni snaga, konkurentnih prednosti i potencijala za izvrsnost u istraživanju i razvoju
- instrumentima koji imaju za cilj podržati tehnološke i inovacije temeljene na praksi s ciljem poticanja ulaganja privatnog sektora te strukturnih promjena hrvatskog gospodarstva
- instrumentima koji imaju za cilj omogućavanje sinergije i identifikaciju komplementarnosti između instrumenata podrške javnog sektora za istraživanje i razvoj, industrijskog poticanja, razvoja ljudskog kapitala i usavršavanja
- detaljnom planu kojim bi svi relevantni dionici bili uključeni u razvoj inovacija te postali kooperativni kroz mehanizme donošenja odluka za razvoj prioriternih područja gospodarstva.“ (Narodne Novine 2016, 8)

Strategija pametne specijalizacije bi trebala pomoći transformirati cjelokupno hrvatsko gospodarstvo te time i povećati njegovu konkurentnost. Ova strategija se temelji na ljudskom potencijalu, znanjima koja su već postojeća te teritorijalnom kapitalu koji će zajedno doprinijeti društvenoj koheziji i gospodarskom razvoju. Ova strategija Republici Hrvatskoj nudi priliku za uspješnu tranziciju u tržišno gospodarstvo na način da se primjeni postojeća baza znanja i kompetencija kako bi se iskoristili tržišni potencijali i riješili društveni izazovi, a rezultat toga bi bilo poticanje ekonomskog rasta. Strategija pametne specijalizacije također može pomoći Republici Hrvatskoj da od države koja je primarno turistički orijentirana postane država koja primarnu važnost stavlja na vještine i znanja svojih građana koji pridonose njezinom gospodarskom razvoju putem tehnološkog razvoja, inovacija i istraživanja.

Kroz strategiju pametne specijalizacije Republika Hrvatska je ukazala na pet velikih prepreka koje koče ili usporavaju razvoj gospodarstva u državi, a to su:

1. Inovacijski sustav u Republici Hrvatskoj djeluje ispod svojih potencijala, te su svi inovacijski rezultati bili slabi i nisu ispunili previđena očekivanja.
2. Gledajući inovacijski prosjek Europske unije, Republika Hrvatska se nalazi znatno ispod prosjeka te u skladu s tim spada u grupu zemalja koje se smatraju umjerenim inovatorima.
3. Republika Hrvatska je iznadprosječna u EU u ljudskim potencijalima zbog velikog broja mladih sa završenom srednjom razinom obrazovanja i novih doktora znanosti, no usprkos tomu je i dalje ispod prosjeka EU u većini pokazatelja.
4. Unatoč izdašnosti poreznih olakšica u Republici Hrvatskoj, u Republici Hrvatskoj je i dalje znatno niska razina poslovnog ulaganja u razvoj i istraživanje.
5. Proizvodi i usluge koji su temeljeni na znanju te su visoke dodane vrijednosti ostaju zanemariv dio izvoza, a tehnološke mogućnosti i vještine stagniraju. (Narodne Novine 2016)

Strategija pametne specijalizacije temelji se na četiri opća načela, a to su: “(1) izbor i kritična masa, (2) konkurentna prednost, (3) povezivanje i klasteri i (4) kolaborativno vodstvo.” (Narodne Novine 2016, 9) U procesu izrade Strategije pametne specijalizacije Republika Hrvatska imala je podršku Europske komisije. Strategija je izrađena u skladu sa koracima navedenim u RIS3 priručniku (*Guide on Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation*). Prvi korak je analiziranje inovacijskog potencijala, zatim uspostava S3 (strategija pametne specijalizacije) sustava i upravljanja procesom. Treći i četvrti korak su razvoj vizije i definiranje prioriteta. Predzadnji korak je definiranje skupa mjera politike, općih smjernica i akcijskog plana, te praćenje i evaluacija kao posljednji korak. (Europska komisija, 2012) Pomoću dobivenih rezultata analize u okviru procesa izgradnje Strategije pametne specijalizacije, već postojeći razvojni potencijali i snage će se iskoristiti za budući i pametni rast i razvoj Republike Hrvatske. Kako Strategija pametne specijalizacije pokriva više različitih područja politika kojima su u nadzoru i vlasti različitih tijela državne uprave, dolazi do osnivanja S3 Nadzornog odbora i S3 Međuresorne radne skupine. U rad ova dva tijela uključene su sve relevantne situacije koje su predvođene Ministarstvom gospodarstva, te je njihov rad potpomognut Partnerskom radnom skupinom. (Narodne Novine 2016)

3.2.Strategija Europa 2020

Europska komisija je 3. ožujka predložila je desetogodišnju strategiju Europske unije za rast i zapošljavanje pod nazivom Strategija Europa 2020. Ova strategija donesena je prvenstveno kako bi Europska unija preuzela kontrolu nad vlastitom budućnosti. Dugogodišnja kriza izbrisala je godine kako ekonomskog tako i socijalnog napretka i time ukazala na strukturne slabosti koje vladaju u europskoj ekonomiji. No bez obzira na krizu, svijet užurbano kreće naprijed a dugoročni izazovi se pojačavaju. U ovom poglavlju govorit će se o prioritetima i glavnim ciljevima Strategije Europa 2020.

3.2.1. Pametan, održiv i uključiv rast

Strategija Europa 2020. se bazira na tri ključna prioriteta, a to su održiv, uključiv i pametan rast. Pametan rast nastaje razvijanjem ekonomije koja se temelji na znanju i inovacijama. On predstavlja jačanje i povećanje učinkovitosti Europske unije u području obrazovanja tako što će poticati građane na učenje i unapređenje njihovih vještina, predstavlja uporabu komunikacijskih i informacijskih tehnologija u društvu koje postaje digitalno te stvaranje novih proizvoda i usluga koji pomažu prepoznati društvene izazove, a ujedno stvaraju radna mjesta i rast. Pametan rast uključuje i inovacije putem predvodničke inicijative „Unija inovacija“ koja ima za cilj unapređenje okvirnih uvjeta te pristup financiranja istraživanja i inovacija kako bi se postiglo unaprjeđenje inovacija i podizanje razine ulaganja kroz cijelu Europsku uniju. Uz inovacije, pametan rast uključuje i obrazovanje putem inicijative „Mladi u pokretu“ koja ima za cilj unaprjeđenje i povećanje rezultata obrazovnog sustava i jačanje međunarodne privlačnosti visokog obrazovanja u Europi. U području digitalnog društva, predvodnička inicijativa je „Digitalna agenda za Europu“ kojoj je cilj širenje brzog interneta te potaknuti korištenje niza prednosti koje pruža jedinstveno digitalno tržište kako za kućanstva tako i za tvrtke. O Digitalnoj agendi za Europu govoriti će se više u nastavku rada.

Održiv rast predstavlja izgradnju ekonomije koju karakterizira konkurentno gospodarstvo i održiva uporaba resursa s malim emisijama ugljika, uključuje korištenje Europskog tehnološkog napretka u zelenim tehnologijama, metodama proizvodnje te zaštitu okoliša koja ujedno sprječava gubitak bioraznolikosti. Održiv rast također uključuje uvođenje pametnih i učinkovitih električnih mreža, iskorištavanje mreža na europskoj razini kako bi ostvarili dodatnu komparativnu prednost, potporu potrošačima kako bi mogli donijeti informiranu odluku na tržištu, te poboljšanje poslovnog okruženja koje je izrazito važno kako za male tako i za srednje poduzetnike. Zadnji prioritet pod nazivom uključiv rast obuhvaća ulaganja u znanja

i vještine kako bi se pomoglo ljudima različite dobi u upravljanju i predviđanju promjena , povećanje stope zaposlenosti, osobito za mlade, žene i starije radnike. Predvodnička inicijativa u području klime energetike i mobilnosti naziva se „Resursno učinkovita Europa“, a njezin cilj je razdvajanje ekonomskog porasta od uporabe resursa, dekarbonizacije ekonomije, potaknuti veće korištenje izvora koji su obnovljivi, raditi na modernizaciji područja transporta te promicanje energetske učinkovitosti. U području konkurentnosti predvodnička inicijativa pod nazivom „Industrijska politika za globalizacijsko doba“ ima za cilj unapređenje poslovnog okruženja fokusirajući se na srednje i male poduzetnike te razvoj industrijske osnove koja je održiva i snažna i globalno konkurentna.

Uključiv rast također obuhvaća omogućavanje i sigurnost dosega rasta jednako u svim područjima Europske unije te osuvremenjivanje sustava socijalne sigurnosti i tržišta rada. Sve države članice Europske unije prihvatile su vlastite nacionalne ciljeve u svakom od upravo navedenih područja. O sposobnosti svake od država članica Europske unije koliko će uspješno provesti potrebne reforme na nacionalnoj razini ovisi cjelokupna Strategija Europe 2020. Vlade svake zemlje članice EU-a moraju u mjesecu travnju svake godine dostaviti dva izvješća kojima će objasniti koje potrebne reforme na nacionalnoj razini poduzimaju kako bi se potaknuo rast. U području zapošljavanja i vještina predvodnička inicijativa je „Program za nove vještine i radna mjesta“. Svrha ovog programa je modernizacija tržišta rada na način da se olakša mobilnost radne snage, razvijanje vještina kroz cijeli život kako bi se povećalo sudjelovanje radne snage te kako bi se mogle bolje slagati ponuda i potražnja radne snage. Inicijativa koja predvodi području borbe protiv siromaštva nosi naziv „Europska platforma protiv siromaštva“ koja ima za cilj jamčenje teritorijalne povezanosti i društva kako bi svi mogli uživati koristi koje donose rast i radna mjesta, te da se građanima koji su pogođeni siromaštvom i isključenjem iz socijalnog života omogući način života koji je dostojanstveni te u skladu s time mogu aktivno sudjelovati u društvu. (Vlada Republike Hrvatske, n.d.)Navedena tri prioriteta se nadopunjuju na način da pomoću njih možemo dobiti viziju za europske socijalne tržišne ekonomije za 21. stoljeće.

3.2.2. Ciljevi Strategije Europa 2020.

Strategiju određuju specifične aktivnosti jednako na razini Europske unije i pojedinih država članica. Stoga uspješnost provedbe Strategija Europa 2020. uvelike ovisi o sposobnosti svake države da uspješno provedu potrebne reforme na nacionalnoj razini kako bi došlo do poticaja rasta. Glavni ciljevi država članica Europske unije trebali bi biti reprezentativni radi pametnog, održivog i uključivog rasta. Trebaju se moći mjeriti i odražavati razlike u situacijama

u različitim državama članicama te trebaju biti temeljeni na podacima koji su pouzdani kako bi se mogla provesti usporedba. Glavni ciljevi koji su odabrani za 2020. godinu su slijedeći:

- Stopa zaposlenosti stanovništva koji se nalaze u dobi od 20 do 64 godine treba rasti sa trenutnih 69% na minimalno 75%, sa fokusom na bolje uključivanje starijih radnika i žena, te bolje integriranje migranata u stanovništvo koje je aktivno
- Slijedeći cilj je ulaganje djela BDP-a u iznosu od 3% u razvoj i istraživanje. Ovim ciljem se usmjerava pozornost na to da oboje, kako privatni tako i javni sektor daju ulaganja u razvoj i istraživanje, ali daje fokus na ulaganju, a ne na učinku. Komisija daje prijedlog da se zadrži cilj ulaganja 3% BDP-a ali da u isto vrijeme postoji razvoj pokazatelja koji će odraziti razinu inovacija, razvoja i istraživanja
- Treći cilj je smanjene emisije stakleničkih plinova za minimalno 20 % od razine stakleničkih plinova iz 1990. godine, to jest smanjenje za 30 % ukoliko je to moguće. U sklopu ovog cilja donosi se odluka kojom se određuje povećavanje udjela izvora energije koji su obnovljivi u krajnjoj energetskej potrošnji na 20 % te povećanje energetske učinkovitosti za 20 %
- Četvrti cilj obuhvaća obrazovni sektor i obrazovna dostignuća, a njegov fokus je rješavanje problema ranog napuštanja obrazovanja, te je cilj smanjenje stope sa 15% na 10 % dok se istovremeno radi na povećavanju udjela stanovništva koji se nalaze u dobi od 30 do 34 godine te onih koji su završili visoko obrazovanje sa trenutnih 31% na minimalno 40 %
- Posljednji cilj je smanjene broja građana Europske unije čiji se način života smatra da je ispod nacionalne granice siromaštva za 25%. Na taj način će se spasiti više od 20 milijuna ljudi od siromaštva. (Europska komisija, 2010)

Kao što je vidljivo svi navedeni ciljevi su međusobno povezani. Na primjer, ukoliko se ostvari cilj povećanja stope obrazovanja, odnosno rješavanja problema ranog napuštanja obrazovanja doći će do povećanja stope zapošljavanja a to će pridonijeti smanjenju problema siromaštva. Ulaganjem, a time i jačanjem kapaciteta za razvoj, istraživanje i inovacije u svakom sektoru gospodarstva pridonosi povećanju konkurentnosti te se time olakšava otvaranje novih radnih mjesta. Ulaganjem u čišće tehnologije pomaže se okolišu te se pridonosi borbi protiv klimatskih promjena, a ujedno se time stvaraju nove poslovne mogućnosti i mogućnosti zapošljavanja. Kako bi se uspješno postigli rezultati koji su sadržani u ovim ciljevima i kako bi došlo do promjene stavova i praksi u Europskoj uniji biti će potrebno snažno vodstvo i predanost zajedno sa učinkovitim mehanizmima.

Dok ovi ciljevi jesu reprezentativni, oni nisu razrađeni. Navedeni ciljevi predstavljaju stav Komisije koji ukazuje gdje bi Komisija voljela vidjeti Europsku uniju u smislu ključnih parametra do 2020. godine. Komisija je svjesna razlika u razini razvijenosti i standarda života u državama članica Europske unije, no smatra da predloženi ciljevi jednako vrijede i za stare i za nove države članice. Učinkovito korištenje resursa te ulaganja u istraživanje, razvoj i inovacije imati će učinak koji je pozitivan za sektore tradicionalnih i ruralnih područja te na kvalitetnu uslužnu ekonomiju. Kako bi se ciljevi jednako uspješno proveli u svim državama članicama, Komisija predlaže da države članice navedene ciljeve Europske unije pretvore u nacionalne ciljeve koji reflektiraju trenutnu situaciju i razinu ambicije za ostvarenje ovih ciljeva u pojedinoj državi članici.

3.3. Digitalna agenda za Europu

Digitalna agenda za Europu spada u jednu od sedam ključnih inicijativa u okviru Strategije Europa 2020 donesena 19. svibnja 2010. godine od strane Europske komisije. Program je objavljen u svibnju 2010. godine i u njemu se definira ključna uloga koju treba imati uporaba informacijskih i komunikacijskih tehnologija ukoliko Europa želi ostvariti svoje ciljeve koje je postavila za 2020. godinu. Digitalna agenda donosi 101 mjeru koje su grupirane u sedam prioriteta područja, a cilj im je ostvarivanje društvenih i gospodarskih pogodnosti koje su održive za jedinstveno i digitalno tržište. Kako bi se osiguralo pošteno, sigurno i otvoreno digitalno okruženje, Europska Komisija je uspostavila jedinstveno digitalno tržište koje ima u cilju sljedeće: pružanje boljeg pristupa digitalnoj robi i uslugama za potrošače i poduzeća na području Europe, maksimiranje potencijala rasta digitalnog gospodarstva i stvaranje odgovarajućih uvjeta u kojima će digitalne mreže i usluge moći napredovati. Mjerama donesenim u Digitalnoj agendi trebalo bi doći do poboljšanja interoperativnosti komunikacijskih i informacijskih usluga i proizvoda, osigurati brži pristup internetu, poticati povjerenje i sigurnost na internetu, poticati ulaganje u istraživanje i razvoj, raditi na poboljšanju digitalne pismenosti, znanja i uključenosti te početi primjenjivati komunikacijsku i informacijsku tehnologiju kako bi se riješili ključni izazovi društva. Digitalne tehnologije, te njihova uporaba i razvoj Europi omogućuje lakše rješavanje ključnih izazova, a građanima Europske unije pruža veću kvalitetu života kroz primjerice nove mogućnosti putem medija te olakšano pristupanje javnim uslugama i kulturnim sadržajima. (Europski portal za mlade, 2014)

3.3.1. Izazovi Digitalne agende za Europu

Glavni izazovi za Digitalnu agendu su omogućavanje širokopojasnog pristupa internetu, redizajniranje telekomunikacijskog sektora za Europu i stvaranje jedinstvenog digitalnog tržišta koje je prihvatljivo za sve potrošače.

Stvaranje i omogućavanje širokopojasnog pristupa internetu pokreće digitalno gospodarstvo i uvelike doprinosi njegovom rastu. Učinak koji ima razvoj mreža koje omogućavaju veliku brzinu danas jednak je učinku koji je imao razvoj prometnih mreža i električne energije u prošlom stoljeću. Ciljevi Digitalne agende otvaraju put do novih usluga kao što su pametni gradovi, e-zdravstvo i proizvodnja koja se temelji na podacima. Europska komisija se suočava sa izazovom širokopojasnog pristupa internetu tako što donosi nova pravila o smanjenju troškova, donosi revidirane Smjernice o državnoj pomoći za širokopojasne mreže i Preporuku o sljedećoj generaciji pristupnih mreža te prijedlogom za dovršenje jedinstvenog tržišta telekomunikacijskih usluga.

Sa izazovom redizajniranja telekomunikacijskog sektora za Europu, EU se nosi tako što stvara jedinstveno telekomunikacijsko tržište koje igra značajnu ulogu u telekomunikacijskom sektoru, također donosi povećanje gospodarske produktivnosti u ostalim sektorima zahvaljujući učinkovitoj povezanosti van granica, veće inovacije i raznolikosti u proizvodima i uslugama te povoljne prekogranične cijene. U sklopu redizajniranja telekomunikacijskog sektora donosi se prijedlog pod nazivom *Connected Continent* čiji su glavni elementi otvoreni internet, koordinirana dodjela spektra, sigurnost za ulagače, povećana potrošačka prava i ukidanje naplate dodatnih roaming naknada unutar Europske unije. Jedan od mnogih uspjeha ovog prijedloga jest ukidanje naknade za roaming 14. lipnja 2017. godine.

Treći izazov je stvaranje jedinstvenog digitalnog tržišta koje je prihvatljivo za sve potrošače. Broj poduzeća u području tehnologije u Europi se iz godine u godinu povećava, a gospodarstvo Europske unije od profita od aplikacija osigurava 17,5 milijardi eura prihoda te 1,8 milijuna radnih mjesta. (Europski parlament, 2018) Europska komisija donijela je akcijski plan pod nazivom *Start Up Europe* kojim se jača poslovno okruženje za poduzetnike u komunikacijskoj, tehnologiji informacija i interneta u Europskoj uniji a ovaj plan poduzetnicima pruža priliku za dobivanje sredstava koja su nužna i putem kojih se povećava inovativnost, otvaraju se nova radna mjesta i potiče sam rast poduzeća. Jedinstveno digitalno tržište i doprinosi razvoju e-trgovine koja nije još u potpunosti razvijena u cijeloj Europskoj uniji iz razloga što korisnici nailaze na poteškoće pri pristupu e-trgovinama, a s time se istodobno poduzećima otežava

ponuda njihovih proizvoda i usluga u zemljama diljem Europske Unije. Pravila Europske unije o jedinstvenom digitalnom tržištu moderniziraju se putem Digitalne agende za Europu kako bi se olakšalo i omogućilo djelovanje e-trgovine. (Europski parlament, 2018)

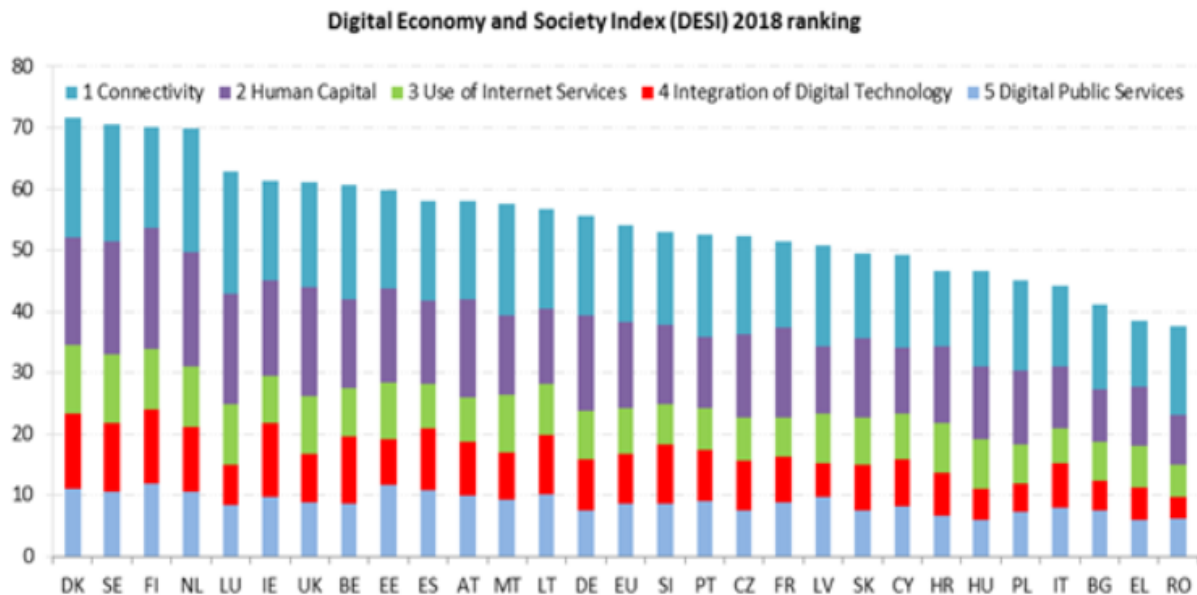
3.3.2. Indeks DESI

I – DESI ili Indeks DESI (The International Digital Economy and Society Indeks) je složeni indeks digitalnog gospodarstva i društva koji pruža sveukupni prikaz napretka zemalja EU na digitalnom tržištu uspoređujući ih sa zemljama koje nisu članice EU. Indeks DESI mjeri digitalni napredak na temelju pet pokazatelja: (Europska komisija 1, 2018)

- Povezivost – odnosi se na nepokretnu širokopojasnu mrežu, pokretnu širokopojasnu mrežu te brzinu i cijenu širokopojasnog pristupa.
- Ljudski kapital – podrazumijeva osnovne vještine i uporabu interneta, kao i napredne vještine i razvoj.
- Korištenje internetom –ovaj pokazatelj mjeri koliko se građani služe internetskim sadržajem te koliko sudjeluju u komunikaciji i transakcijama na internetu.
- Integracija digitalne tehnologije – obuhvaća digitalizaciju e-trgovina i poduzeća.

Slika 1 prikazuje razinu razvijenosti digitalnog gospodarstva zemalja članica Europske unije u 2018. godini.

Slika 1.: Razvijenost digitalnog gospodarstva zemalja članica EU u 2018. godini

Preuzeto u cijelosti (*Europska komisija 1, 2018*)

Švedska, Finska, Danska i Nizozemska su zemlje sa najrazvijenijim digitalnim gospodarstvom u Europskoj uniji, a odmah nakon njih prate ih Luksemburg, Irska, Ujedinjeno Kraljevstvo, Belgija i Estonija. Zemlje sa najnižim rezultatima prema indeksu DESI su Rumunjska, Bugarska, Italija i Grčka. (Europska komisija 1, 2018) U usporedbi sa izvješćem iz 2017. godine, svim članicama Europske unije 2018. godine je izmjeren bolji rezultat. Najveći pomak u odnosu na 2107. godinu bilježe Irska i Španjolska, dok su Danska i Portugal ostvarile niži pomak. Od 28 država članica Europske unije, Hrvatska zauzima 22. mjesto. Hrvatska pripada skupini manje uspješnih zemalja, kojoj pripadaju i Rumunjska, Grčka, Bugarska, Italija, Poljska, Mađarska, Cipar i Slovačka. Građani Republike Hrvatske se koriste internetom više od prosjeka te je vidljivo da poduzeća spremno uvode digitalne tehnologije. Od navedenih pet mjeritelja digitalizacije za Hrvatsku najveći izazov predstavlja povezivost. Uočava se ograničenost širokopojsnih veza i pokrivenost brzom širokopojsnom mrežom u ruralnim područjima, te je vidljivo da su cijene fiksnog širokopojsnog pristupa među najvišima u Europi. U području e-uprave Hrvatska ostvaruje izrazito slab napredak. Iako je broj korisnika e-uprave iznad prosjeka Europske unije, nije ostvaren napredak u pružanju tih usluga. Da bi

Hrvatska mogla u potpunosti iskoristiti sve prednosti koje pruža digitalna transformacija, nužno je da poboljša svoju širokopoljasnu infrastrukturu. (Europska komisija 1, 2018)

3.3.2.1. Povezivost

Slika 2 prikazuje razinu povezivosti i nepokretne i pokretne širokopojasne mreže te brzinu i cijenu širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u 2018. godini u odnosu na prethodnu godinu.

Slika 2.: Povezivost nepokretne i pokretne širokopojasne mreže u RH u 2018. godini

1. Povezivost	Hrvatska		Skupina	EU
	rang	rezultat	rezultat	rezultat
DESI 2018.	27.	49,4	55,0	62,6
DESI 2017.	27.	44,2	50,1	58,5

	Hrvatska				EU
	DESI 2018. vrijednost	rang	DESI 2017. vrijednost	rang	DESI 2018. vrijednost
1.a.1. Pokrivenost fiksnom širokopojasnom mrežom % kućanstava	99 %	↑ 12.	97 %	18.	97 %
2017.			2016.		2017.
1.a.2. Potražnja za fiksnim širokopojasnim pristupom % kućanstava	70 %	→ 19.	70 %	17.	75 %
2017.			2016.		2017.
1.b.1. Pokrivenost mrežom 4G % kućanstava (prosjeak operatora)	73 %	↑ 26.	67 %	25.	91 %
2017.			2016.		2017.
1.b.2. Potražnja za mobilnim širokopojasnim pristupom Broj pretplata na 100 stanovnika	81	↑ 20.	78	15.	90
2017.			2016.		2017.
1.c.1. Pokrivenost brzom širokopojasnom mrežom (nove generacije) % kućanstava pokrivenih uslugama VDSL, FTTP ili Docsis 3.0	67 %	↑ 25.	60 %	26.	80 %
2017.			2016.		2017.
1.c.2. Potražnja za brzim širokopojasnim pristupom % kućanstava pretplaćenih na brzinu >= 30 Mbps	14 %	↑ 25.	7 %	25.	33 %
2017.			2016.		2017.
1.d.1. Pokrivenost ultrabrzom širokopojasnom mrežom % kućanstava pokrivenih uslugama FTTP ili Docsis 3.0	34 %	26.	nije primjenjivo		58 %
2017.					2017.
1.d.2. Potražnja za ultrabrzim širokopojasnim pristupom % kućanstava pretplaćenih na brzinu >= 100 Mbps	1,4 %	↑ 26.	0,4 %	26.	15,4 %
2017.			2016.		2017.
1.e.1. Indeks cijena širokopojasnog pristupa Bodovi (od 0 do 100)	63	↑ 28.	56	28.	87
2017.			2016.		2017.

Preuzeto u cijelosti (Europska komisija, 2018)

U području povezivosti Hrvatska je poboljšala svoju opću uspješnost u odnosu na 2017. godinu, no nije ostvarila nikakav znatan napredak. I dalje se bilježi slaba pokrivenost ultrabrzom i brzom širokopojasnom vezom. Širokopojasne usluge su dostupne cijeloj zemlji, ali je potražnja za brzim širokopojasnim pristupom i dalje vrlo niska (14%). Razni su čimbenici koji pridonose niskoj potražnji, a najveći su niska razina uporabe interneta i relativno visoke cijene za širokopojasni pristup. Problem iznadprosječno visoke cijene za širokopojasni pristup u Hrvatskoj u usporedbi sa ostalim zemljama EU leži u činjenici da 71 % hrvatskog tržišta fiksne mreže je u „rukama“ pozicioniranog operatora. Hrvatska agencija za zaštitu tržišnog natjecanja je pozicioniranom operatoru odobrila produljenje kontrole nad operatorom Optima Telekom do 2021., a ta odluka nikako neće pridonijeti poboljšanju tržišnog natjecanja u tom sektoru. Da bi

se povećalo ulaganje alternativnih operatera treba doći do usmjerenijeg zakonskog uređenja. Zakonsko uređenje doprinijelo bi i smanjenju tržišnih neravnoteža kako bi se poboljšao položaj Hrvatske koja bilježi najniže rezultate u pokazatelju širokopojasnog pristupa. Kako bi ostvarila ciljeve digitalne agende za Europu Hrvatska se mora više usredotočiti na poboljšanje rezultata u povezivosti, fokusirajući se na cilj pokrivenosti cjelokupnog stanovništva brzom širokopojasnom mrežom. Također treba uzeti u obzir i uvođenje odobrenih posredničkih i pristupnih mreža koje se financiraju sredstvima Europske unije. U slučaju nepoduzimanja mjera Hrvatskoj prijeti još veći zaostatak u razvoju digitalnog gospodarstva i društva. (Europska komisija 1, 2018)

3.3.2.2.Ljudski kapital

Slika 3 prikazuje razinu kako osnovnih tako i naprednih vještina i razvoja te uporabu interneta u Republici Hrvatskoj u 2018. godini u odnosu na prijašnju godinu.

Slika 3.: Uporaba interneta u RH u 2018. godini

2. Ljudski kapital	Hrvatska		Skupina	EU
	rang	rezultat	rezultat	rezultat
DESI 2018.	18.	49,8	42,2	56,5
DESI 2017.	19.	45,9	40,6	54,6

	Hrvatska				EU
	DESI 2018. vrijednost	rang	DESI 2017. vrijednost	rang	DESI 2018. vrijednost
2.a.1. Korisnici interneta % građana	nije primjenjivo 2017.		71 % 2016.	22.	81 % 2017.
2.a.2. Najmanje osnovna razina digitalnih vještina % građana	nije primjenjivo 2017.		55 % 2016.	13.	57 % 2017.
2.b.1. Stručnjaci za IKT % građana	3,3 % 2016.	↑	17.	2,7 % 2015.	18.
2.b.2. Osobe s diplomom iz područja STEM-a³ na 1000 građana (u dobi od 20 do 29 godina)	17,1 2016.	↑	16.	15,7 2014.	20.
					19,1 2015.

Preuzeto u cijelosti (Europska komisija, 2018)

U pokazatelju ljudski kapital ostvaren je dobar napredak u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu. Broj stručnjaka u informacijskim i komunikacijskim tehnologijama (IKT) se uvećao sa 2,7% na 3,3 %, te se povećao i broj sa udjelom osoba s diplomom u području prirodnih

znanosti, matematike, tehnologije i inženjerstva (STEM) u dobi od 20 – 29 godina koji sada iznosi 1,7 %. U 2018. godini uvodi se obvezna nastava informatike za 5. i 6. razred, te Ministarstvo znanosti i obrazovanja šalje poziv školama za sudjelovanje u eksperimentalnoj fazi kurikularne reforme. Projekt e-škole imaju za cilj izraditi planove, strateške dokumente i politike za sustavno uvođenje IKT-a u aktivnosti osnovnih i srednjih škola do 2022. godine. Bilježi se veća potražnja za zaposlenicima koji posjeduju IKT vještine, te se lagano povećava interes za studije u području STEM-a, te se namjerava privući još veći broj studenata tako što će se i povećati broj stipendija. Kako bi riješila problem manjka digitalnih vještina, Republika Hrvatska izrađuje strategiju s kojom planira osnivanje koalicije relevantnih dionika koji dolaze iz sektora poslodavaca, industrije i obrazovanja. Uslijed navedenog očekuje se povećanje broja kompetentnih kadrova koji imaju digitalne vještine te će biti u mogućnosti pratiti tehnološke inovacije, što je nužnost u procesima projektnog menadžmenta u svim djelatnostima, pa tako i u kulturi i kreativnim industrijama. (Europska komisija 1, 2018)

3.3.2.3. Upotreba internetskih usluga

Slika 4 prikazuje koliko se građani Republike Hrvatske služe internetskim sadržajem te koliko sudjeluju u komunikaciji i transakcijama na internetu u 2018. godini u odnosu na prethodnu godinu.

Slika 4.: Uporaba internetskog sadržaja u RH u 2018. godini

3. Upotreba internetskih usluga	Hrvatska		Skupina	EU
	rang	rezultat	rezultat	rezultat
DESI 2018.	11.	54,1	41,0	50,5
DESI 2017.	14.	50,2	38,7	47,5

	Hrvatska		EU	
	DESI 2018. vrijednost	rang	DESI 2017. vrijednost	DESI 2018. vrijednost
3.a.1. Vijesti % građana koji su se koristili internetom u posljednja tri mjeseca	91 % →	2.	91 %	72 %
3.a.2. Glazba, videozapisi i igre % građana koji su se koristili internetom u posljednja tri mjeseca	85 %	8.	85 %	78 %
3.a.3. Video na zahtjev % građana koji su se koristili internetom u posljednja tri mjeseca	17 %	13.	17 %	21 %
3.b.1. Videopozivi % građana koji su se koristili internetom u posljednja tri mjeseca	63 % ↑	4.	45 %	46 %
3.b.2. Društvene mreže % građana koji su se koristili internetom u posljednja tri mjeseca	70 % ↑	16.	69 %	65 %
3.c.1. Bankarstvo % građana koji su se koristili internetom u posljednja tri mjeseca	50 % ↓	20.	53 %	61 %
3.c.2. Kupovina % građana koji su se koristili internetom u posljednjih dvanaest mjeseci	nije primjenjivo		45 %	68 %

Preuzeto u cijelosti (Europska komisija, 2018)

Upotreba internetskih usluga je kategorija u kojoj Hrvatska i dalje nastavlja ostvarivati vrlo dobar napredak i ujedno najbolje rezultate. U usporedbi sa prošlom godinom, Hrvatska se pomaknula sa 14. na 11. mjesto. Najčešće aktivnosti građana Hrvatske na internetu su čitanje vijesti, gledanje videozapisa i filmova, slušanje glazbe, obavljanje video poziva, korištenje društvenim mrežama, internetskim bankarstvom te e-trgovinom. (Europska komisija 1, 2018)

3.3.2.4. Integracija digitalne tehnologije

Slika 5 prikazuje razinu digitalizacije e-trgovina i poduzeća u Republici Hrvatskoj u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu.

Slika 5.: Integracija digitalne tehnologije u RH u 2018. godini

4. Integracija digitalne tehnologije	Hrvatska		Skupina	EU
	rang	rezultat	rezultat	rezultat
DESI 2018.	21.	35,4	29,2	40,1
DESI 2017.	17.	34,6	26,7	36,7

	Hrvatska				EU	
	DESI 2018.		DESI 2017.		DESI 2018.	
	vrijednost	rang	vrijednost	rang	vrijednost	
4.a.1. Elektroničko dijeljenje informacija	26 %	↓	23.	29 %	20.	34 %
% poduzeća	2017.			2015.		2017.
4.a.2. RFID	4,5 %	↓	16.	4,7 %	11.	4,2 %
% poduzeća	2017.			2014.		2017.
4.a.3. Društvene mreže	16 %	↑	18.	15 %	19.	21 %
% poduzeća	2017.			2016.		2017.
4.a.4. e-računi	11,2 %	↑	22.	9,9 %	22.	nije primjenjivo
% poduzeća	2017.			2016.		2017.
4.a.5. Oblak	21,7 %	↑	8.	15,7 %	9.	nije primjenjivo
% poduzeća	2017.			2016.		2017.
4.b.1. MSP-ovi koji prodaju na internetu	17,1 %	↓	13.	18,0 %	11.	17,2 %
% MSP-ova	2017.			2016.		2017.
4.b.2. Promet ostvaren e-trgovinom	8,7 %	↑	18.	8,3 %	16.	10,3 %
% prometa MSP-ova	2017.			2016.		2017.
4.b.3. Prekogranična prodaja na internetu	8,3 %	↓	14.	8,9 %	13.	8,4 %
% MSP-ova	2017.			2015.		2017.

Preuzeto u cijelosti (Europska komisija, 2018)

U ovoj kategoriji Hrvatska je ostvarila izrazito spor napredak što je ujedno i razlog padanja sa prošlogodišnjeg 17. mjesta na 21. mjesto. Ostale države su jednostavno brže napredovale od Hrvatske. No pokazatelji ukazuju kako se hrvatska poduzeća iznadprosječno koriste tehnologijama oblaka i iskorištavaju sve mogućnosti koje nudi internetska trgovina te se

povećava popularnost e-računa. Republika Hrvatska priprema sveobuhvatnu strategiju koja će doprinijeti digitalizaciji gospodarstva. Na toj inicijativi surađuju relevantna tijela središnje vlasti, industrija, poslovni sektor te sveučilišna i akademska zajednica. Tri hrvatska digitalno inovacijska centra sudjeluju u projektu kojem je cilj razvoj novih centara u 13 država članica Europske unije. „Digital Croatia Hub – DigiCro“ je projekt Hrvatske gospodarske komore, a u njemu su se sa Hrvatskom gospodarskom komorom udružili tehnička sveučilišta i takozvane coworking organizacije kako bi što bolje pomogli poduzećima u procesu digitalizacije. Ovaj projekt će predstavljati središnju točku za proces digitalizacije poduzeća, ali i za eksperimentiranje sa različitim digitalnim inovacijama u područjima kao što su fotonika, robotika, kiberfizički sustavi, računalstvo visokih performansi, analiza podataka i zaštita podataka. Digitalne tehnologije su nužne jer omogućuju nove načine povezivanja, suradnje i poslovanja, imaju mogućnost primjene na sve poslovne funkcije, a ujedno predstavljaju izazove za postojeće poslovne modele. (Europska komisija 1, 2018)

3.3.2.5. Digitalne javne usluge

Slika 6 prikazuje razinu digitalizacije e-uprave u Republici Hrvatskoj u 2018. godini u odnosu na prethodnu godinu.

Slika 6.: Digitalizacija e-uprave u RH u 2018. godini

5. Digitalne javne usluge	Hrvatska		Skupina	EU
	rang	rezultat	rezultat	rezultat
DESI 2018.	25.	44,4	48,0	57,5
DESI 2017.	25.	41,4	44,2	53,7

	Hrvatska				EU
	DESI 2018. vrijednost	rang	DESI 2017. vrijednost	rang	DESI 2018. vrijednost
5.a.1. Korisnici usluga e-uprave⁴ <small>% internetskih korisnika koji trebaju podnijeti obrascu javnoj upravi</small>	66 % →	13.	66 %	12.	58 %
5.a.2. Unaprijed ispunjeni obrasci <small>Bodovi (od 0 do 100)</small>	20 →	25.	20	24.	53
5.a.3. Kompletnost usluga dostupnih na internetu <small>Bodovi (od 0 do 100)</small>	62 ↑	27.	61	27.	84
5.a.4. Digitalne javne usluge za poduzeća <small>Bodovi (od 0 do 100) – uključujući i domaće i prekogranične</small>	61 →	26.	61	25.	83
5.a.5. Otvoreni podaci <small>% maksimalnih bodova</small>	76 % ↑	13.	60 %	13.	73 %
5.b.1. Usluge e-zdravlja <small>% građana</small>	22 %	10.	nije primjenjivo		18 %

Preuzeto u cijelosti (Europska komisija, 2018)

U kategoriji digitalne javne usluge, to jest u području e-uprave Hrvatska ostvaruje napredak, no ne dovoljno da bi se pomaknula sa 25. mjesta. Broj korisnika usluga e-uprave pokriva 66% svih korisnika interneta u Hrvatskoj. Ovaj postotak je iznad europskog prosjeka, no unatoč tome nije ostvaren nikakav napredak u pružanju tih usluga. Platforma e-građani započela je sa radom 2014. godine, a do 2017. godine bile su dostupne 43 različite e-usluge te se platforma i dalje nastavlja razvijati. Putem Strategije e-Hrvatska, Akcijskim planom za provedbu Strategije te e-upravom i planom informatizacije uprave namjeravaju se poticati pozitivne razvojne promjene u tom području. Vrlo važna značajka je uspostava Zajedničkog centra za usluge u oblaku iz razloga što bi on trebao upravljati i koordinirati svim IKT aplikacijama različitih državnih institucija, čak 2300 javna tijela. Hrvatska planira razvijati dodatne e-aplikacije za potrebe građana, a od postojećih aplikacija daleko je najuspješnija usluga e-zdravstva. (Europska komisija 1, 2018.)

4. PROGRAMI FINANCIRANJA KULTURNIH I KREATIVNIH INDUSTRIJA

4.1. Kreativna Europa

Kreativna Europa je program Europske unije u trajanju od sedam godina, a namijenjen je kulturnom i audiovizualnom sektoru. Sadrži dva potprograma: potprogram Kultura i potprogram MEDIA. Glavni zadatak programa Kreativna Europa je podupiranje kulturnog i kreativnog sektora kojemu je u cilju njihov doprinos koji imaju za održiv rast i zapošljavanje. Proračun ovog programa za razdoblje od 2014. do 2020. iznosi 1,8 milijardi eura, te s tim iznosom proračuna predstavlja najveću potporu za kulturne i kreativne sektore na svjetskoj razini. Malim operaterima u kulturi je pružena opcija financijskog jamstva čiji ukupni fond iznosi 1 milijardu eura u obliku bankovnih pozajmica. Program Kreativne Europe koristi preko tisuću umjetnika, od profesionalaca u kulturnim djelatnostima do organizacija u filmu, televiziji, oglašavanju, baštini, glazbenoj umjetnosti, industrije video igara i interdisciplinarnim umjetnostima. Ovaj program igra značajnu ulogu za Europsku uniju jer kulturne i kreativne industrije čine 4,5 % BDP-a u ekonomiji Europske unije i 3,8 % zaposlenih, što znači više od 8,5 milijuna zaposlenih. Ovaj program vodi Izvršna agencija za obrazovanje, kulturu i audiovizualnu djelatnost.

Procjene Komisije za razdoblje od 2014. do 2020. su da će minimalno 8 000 profesionalaca u kulturnim djelatnostima i 300 000 umjetnika i njihovih proizvoda koristiti potporu za suradnju između država što će im omogućiti iskustvo i stvaranje karijere izvan granica svoje matične države. Kreativna Europa također potiče prijevode literature nastale u europskim zemljama, više od 5 500 literarnih djela. Potprogram MEDIA podupire svjetsku distribuciju više od 1 000 filmova te time pomaže profesionalcima koji djeluju u audiovizualnom sektoru u međunarodnoj karijeri. Kao i svaki program, i Kreativna Europa se susreće sa izazovima, ponajviše zbog raznolikosti tržišta na području Europske unije. Europska unija ima 23 službena jezika te unutar njih preko 60 manjinskih i regionalnih koji su službeno priznati i tri pisma. Kako bi se što bolje nosila s ovim izazovom, Europska unija će se fokusirati na izgradnju sektorskog kapaciteta direktne interakcije s publikom putem raznih kanala. Komisija planira putem programa Kreativne Europe doprijeti jednako na direktnoj i indirektnoj razini do više od 100 milijuna ljudi.

U programu Kreativne Europe mogu sudjelovati sve članice Europske unije, zemlje članice EFTA-e u koju spadaju Norveška, Island, Švicarska i Lihtenštajn, zemlje kandidatkinje, potencijalne kandidatkinje i susjedne zemlje. Sudjelovanje ostalih zemalja je omogućeno, ali u

određenoj mjeri. Program Kreativne Europe nije otvoren za prijave fizičkih osoba, nego samo za pravne osobe, to jest prijave kulturnih institucija i organizacija. (Ministarstvo kulture 1, n.d.)

4.1.1. Potprogram Kultura

Ovim potprogramom na nacionalnoj razini upravlja Desk Kreativne Europe (Creative Europe Desk) koji djeluje u sklopu Službe za Kreativnu Europu Ministarstva kulture. Uz samu koordinaciju, svrha Desk Kreativne Europe je informiranje o potprogramu Kultura i načinima kako koristiti suradnje i sredstva koje se nude u području kulture na europskoj razini, o održavanju informativnih dana, radionica i seminara, pružanje individualne konzultacije tehničkih pomoći koje su vezane uz sudjelovanje u ovom potprogramu. (Kreativna Europa Kultura, n.d)

4.1.1.1. Natječaji u potprogramu Kultura

Sudjelovanje u potprogramu Kultura može se ostvariti putem prijave na jedan od četiri vrste natječaja.

Prvi natječaj nosi naziv *Potpora europskim projektima suradnje*. U okviru ovog natječaja postoje manji i veći projekti suradnje. Pod manje projekte suradnje smatraju se oni programi u kojima sudjeluju minimalno tri organizacije iz tri različite države koje su članice programa, pri tome je jedna organizacija u ulozi vodećeg partnera, dok su minimalno dvije organizacije u ulozi pomoćnog organizatora. U sklopu manjeg projekta suradnje zemlje članice ostvaruju maksimalnu potporu Europske unije za prijavljeni projekt u iznosu od 200.000, 00 eura, to jest 60 % cjelokupne vrijednosti projekta, što govori da su ostalih 40 % dužni zajednički osigurati partneri u projektu. Veći projekti suradnje zahtijevaju minimalno šest organizacija iz šest različitih zemalja članica. Isto kao i u manjim projektima suradnje, jedna organizacija se nalazi u ulozi glavnog partnera, a najmanje dvije organizacije su u ulozi pomoćnih organizatora. Za veći projekt suradnje odobrava se maksimalna potpora Europske unije koja iznosi 2.000.000,00 eura, to jest maksimalno 50 % cjelokupne vrijednosti projekta, što govori da preostalih 50 % zajedno financiraju partneri. Pojedini projekt može trajati najviše 48 mjeseci. (Ministarstvo kulture 5, n.d.)

Drugi natječaj u sklopu potprograma Kultura nosi naziv *Potpora projektima književnih prijevoda*. U okviru ovog natječaja postoje projekti književnih prijevoda u trajanju od dvije godine i projekti književnih prijevoda koji zahtijevaju okvirni partnerski sporazum. Projekti književnih prijevoda u trajanju od maksimalno dvije godine namijenjeni su nakladničkim

kućama. Ovi projekti obuhvaćaju prijevod od minimalno tri do maksimalno deset književnih djela sa jednog europskog jezika na drugi. Najveći mogući iznos sredstava ostvaren putem ovog natječaja je 100.000,00 eura te taj iznos označava najviše 50 % ukupne vrijednosti projekta. Aktivnosti koje se podrazumijevaju u ovom projektu su prijevod i objava djela koja spadaju u europsku književnost (drame, poezija, dječja književnost, kratka priča, roman i strip), troškove prijevoda potrebnih za isječke za kataloge izdavača kako bi se potaknula prodaja prava kako u Europi, tako i izvan nje, troškovi sudjelovanja autora na književnim sajmovima i festivalima te troškovi distribucije i promocije. Uz tiskane, mogući su i prevodi elektroničkih izdanja knjiga. Druga vrsta projekta u sklopu ovog natječaja su Projekti književnih prijevoda s okvirnim partnerskim sporazumom. Ova vrsta projekta namijenjena je također nakladničkim kućama, no može podrazumijevati ugovore s Europskom komisijom u trajanju od tri ili četiri godine putem kojeg se dobivaju sredstva za prijevod u razdoblju od godine od minimalno pet do maksimalno deset književnih djela koji se prevode s jednog europskog jezika na drugi. U ovoj kategoriji prijave između ostalog aktivnosti podrazumijevaju i razrađen akcijski plani kojemu je temelj dugoročna strategija prijevoda, promocije i distribucije prevedenih djela. Maksimalni iznos ostvarenih sredstava je 100.000,00 eura po godini, a one nakladničke kuće koje ostvare prava na sredstva u ovoj kategoriji su dužne na poziv Izvršne agencije dostaviti temeljit plan prijevoda slijedećih pet do deset djela za tekuću godinu. (Ministarstvo kulture 6, n.d.)

Treći natječaj u sklopu potprograma Kultura je *Potpora europskim mrežama*. Mreže imaju vrlo bitnu ulogu u spajanju kulturnih operatera koji su razjedinjeni diljem Europe, te imaju multiplikativni učinak u samom sektoru iz razloga što ubrzavaju prilagodbu raznim izazovima i promjenama putem zajedničke suradnje. Na ovaj natječaj se mogu prijaviti sve pravne osobe koje djeluju u kulturnom i kreativnom sektoru te koje su smještene u jednoj od zemalja članice Europske unije, teritorija Europske unije i prekomorskih zemalja. Putem posebnih uvjeta omogućeno je sudjelovanje i za države članice u Europskom gospodarskom prostoru, Švicarsku konfederaciju, zemljama koje su kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje te državama koje su članice u Europskim politikama susjedstva. Europsku mrežu čini 15 organizacija kojima je sjedište u minimalno deset navedenih država. Od 15 zemalja koje su članice mreže, minimalno 5 organizacija moraju imati sjedište u državama koje su članice EU i prekomorskih teritorija, to jest iz Švicarske konfederacije i zemalja članica Europskog gospodarskog prostora. Mreže koje sudjeluju u natječaju potpisuju trogodišnji, odnosno četverogodišnji okvirni partnerski sporazum. Godišnja sredstva potpore mogu biti u iznosu od maksimalno 250.000,00 eura. Aktivnosti u europskim mrežama podrazumijevaju organiziranje sastanaka, radionica i

konferencija, analize i usporedbe kulturnih politika i programa na europskoj nacionalnoj razini, razvoj digitalnih alata za razmjenu informacija i iskustva kako bi došlo do jačanja sektora, pripremanje newslettera te vođenje profesionalne baze podataka koje će služiti za umjetnike i profesionalce koji djeluju u kulturnom i kreativnom sektoru. (Ministarstvo kulture³, n.d.)

Posljednja vrsta natječaja u sklopu potprograma kulture nosi naziv *Potpora europskim platformama*. Platforme obuhvaćaju europske stvaratelje i umjetnike, posebice mlade ljude putem programa koji je izvorno europski. Organizacije ulaze u platforme koje postoje kako bi lakše istaknule umjetničku viziju koja im je zajednička te koja je u skladu sa ciljevima programa. Prijaviti se mogu sve pravne osobe koje djeluju u kulturnom i kreativnom sektoru te im je sjedište u jednoj od zemalja članica Europske unije, teritorija Europske unije i prekomorskih zemalja. Putem posebnih uvjeta omogućeno je sudjelovanje i za države koje su članice u Europskom gospodarskom prostoru, Švicarsku konfederaciju, zemljama koje su kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje te državama koje su članice u Europskim politikama susjedstva. Pod pojmom platforme podrazumijeva se institucija koja je u ulozi glavnog partnera te minimalno 10 organizacija koje dolaze iz različitih zemalja članica programa od kojih pet moraju biti iz zemalja članica Europske unije i prekomorskih teritorija, to jest iz Švicarske konfederacije i zemalja članica Europskog gospodarskog prostora. Organizacije potpisuju dvogodišnji, trogodišnji i četverogodišnji okvirni partnerski sporazum, a godišnja potpora se odobrava u najvišem iznosu od 500.000,00 eura. (Ministarstvo kulture 4, n.d.)

4.1.1.2. Pravilnik o sufinanciranju projekata odobrenih u okviru programa Europske unije Kreativna Europa – potprogram Kultura

Ministrica kulture Nina Obuljen Koržinek donijela je Pravilnik o sufinanciranju projekata odobrenih u okviru programa Europske unije Kreativna Europa – potprogram Kultura kojim se određuje postupak i kriteriji na temelju kojih Ministarstvo kulture Republike Hrvatske sufinancira projekte prijavljene od strane pravnih osoba u okviru programa Europske unije pod nazivom Kreativna Europa – potprogram Kultura pod uvjetom da su ti programi prethodno odobreni i pozitivno ocjenjeni na razini EU u sklopu jednog od mnogih natječaja potprograma Kultura. Program Kreativne Europe provodi Europska komisija, to jest Izvršna agencija za obrazovanje, audiovizualnu djelatnost i kulturu.

Putem sredstava Ministarstva kulture sufinanciraju se projekti i njegove aktivnosti u kojima sudjeluju osobe koje su registrirane u Republici Hrvatskoj kao glavni partner ili suorganizator u pojedinom projektu slijedećim programskim natječajima: Europski projekti suradnje koji se

dijele na dvije kategorije – manji i veći projekti suradnje, projekti književnih prijevoda, Europske platforme te Europske mreže. U okviru Europskih projekata suradnje, kako u manjim tako i u većim projektima suradnje, Ministarstvo kulture sufinancira minimalno 20% a maksimalno 50 % financija projektnog partnera koji ima sjedište u Hrvatskoj te koji u projektu sudjeluje u statusu glavnog partnera. Ukoliko je hrvatski projektni partner u statusu suorganizatora, tada Ministarstvo kulture financira minimalno 20%, a maksimalno 40% u financijskom udjelu projekta. U okviru Projekata književnih prijevoda, Ministarstvo kulture financira minimalno 10 %, a maksimalno 30 % financijskih troškova projektnog partnera koji je smješten u Hrvatskoj. Hrvatski projektni partneri koji sudjeluju u ovom natječaju nemaju pravo tražiti sredstva iz ostalih nakladničkih programa u sklopu Ministarstva kulture za bilo kakvu vrstu aktivnosti koja je već sufinancirana od strane europskog Projekta književnih prijevoda. U okviru Europskih platformi u slučaju kada hrvatski projektni partner u platformi sudjeluje u statusu vodećeg partnera, tada Ministarstvo kulture sudjeluje s najmanje 40 %, a najviše 70 % financijskog udjela, a ukoliko je hrvatski projektni partner u platformi u statusu suorganizatora, tada Ministarstvo kulture daje potpore od minimalno 30 %, a maksimalno 60 % u financijskom udjelu. U svim navedenim natječajima vodeći partner potpisuje ugovor o bespovratnim sredstvima s Izvršnom agencijom za obrazovanje, audiovizualnu djelatnost i kulturu. U okviru Europskih mreža Ministarstvo kulture podupire hrvatskog člana mreže do najvećeg iznosa od 7.500,00 kuna godišnje u svrhu putovanja na redovne sastanke članova mreže. Hrvatski projektni partneri odobrenim sredstvima mogu podmiriti troškove samo onih aktivnosti koje spadaju u europski program Kreativna Europa – potprogram Kultura.

Ministrica kulture uz stručno mišljenje i prijedlog Kulturnog vijeća donosi odluku o razini odobrenih sredstava svih projektnih partnera iz Hrvatske koji ispunjavaju uvjete natječaja. Na osnovi odluke ministrice kulture potpisuje se ugovor o financiranju između hrvatskog projektnog partnera i Ministarstva kulture. Navedeni ugovor se sklapa na razdoblje od godinu dana, a ukoliko se radi o sufinanciranju višegodišnjih projekata, tada su uvjeti za potpisivanje novog ugovora između hrvatskog projektnog partnera i Ministarstva kulture temeljito ispunjavanje obveza koje su ugovorene u prethodnom ugovoru te dostava u navedenim rokovima detaljnog narativnog i financijskog izvješća. Ukoliko se projektni partner iz Hrvatske ne pridržava ugovornih obveza, ne dostavi izvješće, pruža lažne podatke ili ne namjenski troši sredstva, tada Ministarstvo kulture ima ovlasti putem kojih može raskinuti ugovor te ima pravo na povrat svih sredstava. (Narodne Novine 2018)

4.1.1.3. Posebne aktivnosti potprograma Kultura

Posebne aktivnosti koje obuhvaća potprogram Kultura su nagrade Europske unije u području kulture, Europsku prijestolnicu kulture i oznaku europske baštine.

Cilj nagrada EU u području kulture jest isticanje svih bogatstava i raznolikosti koje pruža europska kultura, ali i interkulturalnog dijaloga i međusobnog razumijevanja. Nagrade Europske unije se dodjeljuju u četiri područja, a to su glazba, književnosti, suvremena arhitektura i kulturna baština. Nagrada Europske unije za glazbu (*European Border Breakers Awards*) je namijenjena mladim talentima u žanrovima rock, pop i dance glazbe koji su se uspješno probili na europsko tržište. Nagrada Europske unije za književnost (*European Prize for Literature*) je namijenjena novim književnicima koji su u usponu kako bi se promovirale vrijednosti europske suvremene književnosti, kako bi se podigla svijest o europskoj književnoj raznolikosti, kako bi se pomoglo novim književnicima u njihovoj uspješnosti na europskom tržištu te kako bi se poticala transnacionalna cirkulacija književnosti. Nagrada Europske unije za suvremenu arhitekturu (*Mies van der Rohe Awards*) ima za cilj isticanje izuzetne arhitektonske kreativnosti te same važnosti moderne arhitekture i njene uloge u kulturi europskih gradova. Nagrada Europske unije za kulturnu baštinu (*Europa Nostra Awards*) ima za cilj isticanje izuzetnih primjera brige o kulturnoj baštini, ali isto tako i isticanje koju važnost nosi trud uložen u podizanje svijesti i informiranje građana o samoj važnosti i vrijednosti koju kulturna baština nosi za europsko društvo i gospodarstvo. (Europski strukturni i investicijski fondovi, n.d.)

Europska prijestolnica kulture je projekt koji je započeo 1985. godine koji ima za cilj osnaživanje gospodarskih i kulturnih veza između gradova EU. Do sada je titula priznata raznim gradovima u Europi, a neki od njih su Atena, Pariz, Madrid, Genova, Krakow, Dublin, Glasgow, Amsterdam, Stockholm. Domaćini Europske prijestolnice kulture za 2018. godinu su Nizozemska i Malta. Od nizozemskih gradova titula je dodijeljena Leeuwardenu, a od gradova u Malti titulu je odnio grad Valleta. (Ministarstvo kulture 7, n.d.) Europska prijestolnica kulture je postala jedna od najcjeljenijih i najprestižnijih inicijativa u Europi. Ona je prije svega kulturna inicijativa, no donosi i znatne gospodarske i društvene koristi, posebice kada ulazi u dio dugoročne razvojne strategije dotičnog grada. (Ministarstvo kulture 8, n.d.)

Oznaka europske baštine (*European Heritage Label*) ima za cilj isticanje lokaliteta kulturne baštine te teži informiranju građana o europskoj kulturi i povijesti. Ovom nagradom Europska unije želi pridonijeti u informiranju i jačanju svijesti građana o njihovom pripadanju EU te

poticanje međusobnog razumijevanja. Oznaka europske baštine ima pet posebnosti, a to su da lokaliteti moraju imati povijesnu i značajnu ulogu u izgradnji Europske unije, da se izbor lokaliteta određuje prema simboličnoj vrijednosti koju on ima za Europu, a ne nužno prema ljepotama ili arhitektonskoj vrijednosti, da se građanima omogući upoznavanje sa europskom povijesti, kulturnom baštinom i demokratskim vrijednostima, posebnost je također poticanje umrežavanja lokaliteta i stručnjaka s namjerom razmjene iskustva i prakse, te poticanje kulturnog turizma koje ujedno doprinosi i razvoju gospodarstva. (Europski strukturni i investicijski fondovi, n.d.)

4.1.2. Potprogram MEDIA

Potprogram MEDIA djeluje u sklopu programa Kreativna Europa. Odnosi se na europsku audiovizualnu industriju unutar koje omogućava potporu i sredstva europskim stvarateljima filma u razvijanju novog filma, u potrazi za poslovnim partnerima i publike van njihove države. Pomoću financijske potpore koje pruža potprogram MEDIA omogućeno je lakše sufinanciranje filma nastalog od strane producenstkih tvrtki koje su manje te koje uglavnom nailaze na problem pronalaženja novih načina sufinanciranja. Potprogram MEDIA ulaže u tisuće filmova godišnje putem ulaganja u njihovu distribuciju i razvoj, među kojima su igrani i dokumentarni filmovi, kao i nove medijske vrste i televizijske dramske serije. Osim filma, ovim potprogramom se sufinanciraju i radionice usavršavanja koje su namijenjene mladim i već afirmiranim djelatnicima u filmu, platforme za isporuku audiovizualnog sadržaja te nove tehnologije. Jedna od bitnih značajki ovog potprograma je ta da doprinosi poticanje kulturne raznolikosti i prekograničnog razumijevanja ostalih kultura ponajprije tako što svojim potporama sufinancira oko sto europskih filmskih festivala. Potprogramom se financira i Ured MEDIA koji je dio široke europske mreže Deskova Kreativne Europe. Ured MEDIA predstavlja savjetodavno tijelo namijenjeno djelatnicima u filmskoj industriji pri ispunjavanju natječajnih prijavica, to jest svojevrsni prvi kontakt prilikom dobivanja raznovrsnih informacija o djelovanju ovog potprograma. Potprogram MEDIA ima tri cilja. Prvi cilj je da treba težiti snažnijem europskom audiovizualnom sektoru dok se pritom poštuje i prikazuje europski kulturni identitet i nasljeđe. Drugi cilj se odnosi na povećanje optjecaja europskih audiovizualnih dijela kako unutar tako i izvan Europe. Posljednji cilj se fokusira na povećanje konkurentnosti europskog audiovizualnog sektora tako što će se olakšati pristup financiranju i promidžbi korištenja digitalnih tehnologija. (Kreativna Europa Media, n.d.)

4.1.2.1. Oblici financijske potpore

Potprogram MEDIA pruža raznovrsne oblike financijske potpore. Financijska potpora se dijeli na pet glavnih oblika a to su potpora razvoju za nezavisne producente, potpora distribuciji, potpora festivalima i stručnom usavršavanju, potpora za pristup tržištima i razvoj publike.

Potpora razvoju za nezavisne producente se može dodijeliti za pojedine ili skupne projekte (od tri do pet), projektima koji su namijenjeni televizijskom prikazivanju, videoigrama te koprodukcijskim fondovima. Za potporu razvoju pojedinačnog projekta mogu se prijaviti europske nezavisne audiovizualne tvrtke koje postoje pravno minimalno dvanaest mjeseci od datuma prijave filmskog projekta. Potpora za razvoj skupnih projekata omogućava sufinanciranje od 10.000,00 eura do 60.000,00 eura za svaki projekt pod uvjetom da sufinanciranje ne može preći 50 % ukupnih troškova projekta. Potpora za razvoj videoigara zahtjeva da proces produciranja prijavljenog projekta ne može započeti minimalno 8 mjeseci od datuma kada je projekt prijavljen. Potpora televizijskom prikazivanju namijenjena je nezavisnim europskim producerskim tvrtkama čiji poslovni plan mora uključivati minimalno tri televizijske kuće iz različitih zemalja članica potprograma MEDIA. Potpora koprodukcijskom fondu ima za cilj proizvodnju audiovizualnih djela čije minimalno trajanje iznosi 60 minuta i koje je namijenjeno kino prikazivanju. Kako bi se moglo prijaviti za ovu potporu, prijavitelj mora imati zakonski osnovan koprodukcijski fond koji djeluje minimalno 12 mjeseci, a za temeljnu djelatnost ima potporu međunarodnim koprodukcijama.

Potpora distribuciji obuhvaća nekoliko vrsta sufinanciranja, a to su potpora distribuciji koja može biti selektivna ili automatska, potpora namijenjena prodajnom zastupniku, potpora namijenjena za internetsku distribuciju ili mrežu kina. Potpora koje je automatska obuhvaća potencijalna sredstva koja se dodjeljuje europskoj distribucijskoj kući, to jest više njih, ukoliko ispunjavaju uvjete koji se temelje na prihodu od ulaznica koje ostvaruju europski nenacionalni filmovi koje ima pravo distribuirati subjekt koji je podnio zahtjev u tekućoj godini. Potpora koja je selektivna pokriva troškove promoviranja, sinkronizacije, kopije i titla. Ovu potporu mogu ostvariti grupe od minimalno sedam distributera. Potpora se temelji na bodovnom sustavu. Potpora prodajnim zastupnicima namijenjena je europskim tvrtkama koje su potpisale ugovor sa jedim ili više producenata filma koji ga zastupa te ima pravo na prodaju prava zainteresiranim kupcima koji dolaze iz zemlje različite od one iz koje film dolazi, minimalno 10 zemalja koje su aktivne u potprogramu MEDIA. Pod kinematografsku mrežu smatra se grupa europskih nezavisnih kinematografa koje razvijaju zajedničke aktivnosti u području

promicanja i prikazivanja europskih filmova putem pravno ustanovljenog tijela za koordinaciju. Kinematografska mreža mora biti predstavnik za minimalno sto kinematografa koji dolaze iz najmanje 20 različitih država koje sudjeluju u potprogramu MEDIA kako bi se mogle prijaviti za ovu potporu. Internetska distribucija pruža potporu za dvije vrste aktivnosti; prva aktivnost je izrada digitalnih paketa kojim će se olakšati komercijaliziranje audiovizualnih djela iz Europe na VOD platformama, a druga aktivnost obuhvaća nove strategije za promidžbu i distribuciju audiovizualnih djela iz Europe.

Potpore festivalima je jednokratna potpora čiji iznos ovisi o vrsti filmskog festivala. Potpora za festivale dugometražnog igranog filma iznosi od 27.000,00 eura do 75.000,00 eura, dok potpora za festivale kratkog filma iznosi od 19.000,00 eura do 33.000,00 eura. Potpora stručnom usavršavanju obuhvaća aktivnosti koje stavljaju fokus na razvijanje sposobnosti profesionalaca u audiovizualnim umjetnostima kako bi se što bolje razumjela europska i međunarodna filmska dimenzija te njezina kvalitetna integracija u vlastiti rad dok se u isto vrijeme unaprjeđuju stručna znanja i vještine o razvoju filmskog projekta, marketinga, distribucije i eksploatacije, o komercijalnom i financijskom menadžmentu, o razvoju i produkciji filmskog projekta te o mogućnostima i izazovima digitalnog doba. Događanja za koja se dobila ova potpora ne mogu biti u trajanju duže od jedne godine.

Potpore za pristup tržištima svojim korisnicima olakšava ugovaranje europskih i međunarodnih koprodukcija, pristup tržištima audiovizualnog sektora, komercijalnim događanjima te uporabu internetskih poslovnih alata unutar i van Europske unije i omogućava lakši optjecaj filmova nastalih u Europi po cijelom svijetu, te optjecaj međunarodnih filmova u EU tako što će biti distribuiran preko platforma te putem međunarodnog projekta o suradnji u audiovizualnom sektoru.

Potpore za razvoj publike je jedan od prioriteta potprograma MEDIA unutar područja promidžbe transnacionalnog optjecaja audiovizualnih djela. Razvoj publike je nužan kako bi se potaknula zanimanja za audiovizualna djela i poboljšao pristup istim putem promidžbenih aktivnosti, organiziranjem događaja, festivala i oblika filmske naobrazbe. (Kreativna Europa Media 1, n.d.)

4.2. Natječaj Ministarstva kulture

Svake godine Ministarstvo kulture objavljuje Poziv za predlaganje javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske na temelju Zakona o financiranju javnih potreba u kulturi (NN 47/90, 27/93, 38/09). Sredstva za javne potrebe u kulturi osiguravaju se u proračunu Republike

Hrvatske. Javne potrebe u kulturi obuhvaćaju djelatnost u kulturi, manifestacije, aktivnosti i programe u kulturi koje predstavljaju interes za Hrvatsku. Od interesa za Republiku Hrvatsku smatraju se svi programi koji stavljaju hrvatsku kulturu u europski kontekst, promiče razvijanje civilnog društva i interkulturalni dijalog, oni programi koji su na visokoj razini kvalitete, stručno utemeljeni, opisani u odnosu na organizatorovu osnovnu djelatnost, ekonomični te programi koji su konstantni u svom odvijanju. Prijavu može podnijeti samostalni umjetnik, , ustanova u kulturi, umjetnička organizacije, udruga, pravna i fizička osobe koju obavljaju djelatnost u kulturi, ali i pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost zaštite i očuvanja arheološke baštine i kulturnih dobara. (Ministarstvo kulture 9, n.d.)

4.2.1. Javni poziv za poticanje poduzetništva u kulturnim i kreativnim industrijama za 2018. godinu

Javni poziv za poticanje poduzetništva u kulturnim i kreativnim industrijama za 2018. godinu Ministarstvo kulture objavilo je 7. svibnja 2018. godine. Predmet ovog Javnog poziva je dodjeljivanje sredstava koji su bespovratni te služe kako bi se potaklo poduzetništvo u kulturnoj i kreativnoj industriji za četiri područja, a to su izvedbena umjetnost, književno-nakladnička i knjižarska djelatnost, vizualna umjetnost te audiovizualna umjetnosti koje podrazumijevaju djelatnosti proizvodnje i razvoja videoigara kulturnog i umjetničkog značaja. Cilj ovog poziva jest taj da se potaknu aktivnosti putem kojih će se pridonijeti razvijanju nove vrste poslovnih modela koji su temeljeni na isticanju i uviđanju kreativne kompetencije kao nešto od strateške vrijednosti za društvo, te u skladu s tim poticati zapošljavanje u ovim područjima. Putem ovog Poziva podržavaju se svaka vrsta aktivnosti koje imaju značaj za jačanje kapaciteta, razvoj i konkurentnost kulturne i kreativne industrije te potiču daljnje umrežavanje te povećavaju njihovu vidljivost. Sredstva koja su bespovratna se odobravaju kao potpora male vrijednosti, a prijaviti se mogu društva i zadruge, obrti, ustanove (ukoliko osnivač nije tijelo javne vlasti), djelatnosti slobodnih zanimanja, umjetničke organizacije te novonastali pravni ili fizički subjekti u okviru prethodno navedenih djelatnosti. (Ministarstvo kulture, 2018)

Potpore se odobravaju u visini do 85 % prihvatljivih troškova predloženog projekta. Namjena bespovratnih sredstava obuhvaća tri vrste aktivnosti, a to su dovođenje vanjskih suradnika tako što će ih se uključiti u poslovni proces i zaposliti, oprema, njeno nabavljanje i otvaranje prostora, promoviranje te osnaživanje poslovnog kapaciteta putem stručnog usavršavanja. Visina sredstava za područja u izvedbenoj umjetnosti i vizualnoj umjetnosti iznosi od minimalno 20.000,00 kuna do maksimalno 100.000,00 kuna, a visina potpore za područje književno-nakladničke i knjižarske djelatnosti te za područje audiovizualne umjetnosti iznosi od

minimalno 50.000,00 kuna do maksimalno 250.000,00 kuna. Porez na dodanu vrijednost ne smatra se prihvatljivim troškom. (Ministarstvo kulture 10, 2018)

Dokumentacija koju mora sadržavati prijava na Javni poziv je elektronički popunjena i ispisana prijavnica koja je potpisana i ovjerena od strane ovlaštene osobe, obveznu opću dokumentaciju te obveznu programsku dokumentaciju koja sadrži potpisanu i ovjerenu izjavu o ne postojanju dvostrukog financiranja, obrazac proračuna predloženog projekta, izjava ili predugovor o namjeri zapošljavanja koja sadrži naziv radnog mjesta i iznos bruto plaće, detaljan opis programa za kojeg se traže sredstva, razlog i obrazloženje zašto se traže bespovratna sredstva, opis dosadašnje djelatnosti te programski plan rada i razvoja za slijedeće tri godine iz kojih je vidljiva svrha tražene potpore i održivost ostvarenih kratkoročnih ciljeva. (Ministarstvo kulture, 2018)

4.2.2. Javni poziv za poticanje stvaralaštva vizualnih umjetnika u 2018. godini

Ovaj javni poziv je pilot-projekt kojemu je cilj potpora vizualnim umjetnicima putem sredstava u njihovom profesionalnom razvoju kako bi još više pojačali vitalnost i kvalitetu područja u suvremenom vizualnom stvaralaštvu. Ovakvom vrstom potpora se ističe značaj procesa promišljanja koji je usmjeren na individualno kreativno razvijanje, postaviti uvijete kontinuiranog i cjelovitog profesionalnog djelovanja umjetnika te također osiguravanje umjetniku prostor i vrijeme koji su neophodni za dobivanje novih znanja i istraživanje u području koje je njihova umjetnička praksa.

Putem ovog javnog poziva dodjeljuju se potpore za dvije vrste kategorija, a to su: potpora za stvaranje, produkciju i distribuciju radova u području vizualne umjetnosti te jednokratna potpora namijenjena sufinanciranju troškova radnog prostora.

U prvoj kategoriji postoje tri prihvatljive aktivnosti, a to su umjetničko istraživanje, realizacija novih radova i prezentacija rada. U umjetničko istraživanje spadaju istraživanja nastala u svrši realiziranja novog rada ili projekta te razvijanja nove umjetničke koncepcije i ideja, kako samostalno tako i na način da se uspostavi nova suradnja s međunarodnim ili hrvatskim institucijama, umjetničkim kolektivima ili organizacijama. Ne podrazumijeva nužno produkciju ili realizaciju novog rada. Odobravaju se dvije potpore u iznosu od 75.000,00 kn. Prihvatljive aktivnosti koje se podrazumijevaju u realizaciji novih radova su produkcija i postprodukcija novih radova, bez obzira na plan izlaganja na prethodno dogovorenoj izložbi. Daje se šest potpora koje iznose 40.000,00 kn. Treća prihvatljiva aktivnost je prezentacija rada, a u tu aktivnost se podrazumijeva rad u svrhu pripremanja izložbe ili projekta koji je dogovoren

u suradivanju sa kulturnim institucijama ili organizatorom projekta koji mogu biti hrvatski ili međunarodni, zatim djelovanje na značajnom međunarodnom sajmu za vizualne umjetnosti u suradnji sa domaćim i stranim galerijama, te povećanje vidljivosti i uočavanja radova putem korištenja digitalne tehnologije. Odobrava se petnaest potpora od 20.000,00 kn.

U drugoj kategoriji, jednokratnoj potpori namijenjenoj sufinanciranju troškova radnog prostora, dvije prihvatljive aktivnosti su trošak za uređenje atelijera to jest radnog prostora ili trošak njegovog najma, to jest maksimalno 50 % troškova režija do maksimalno 12 mjeseci u iznosu do 20.000,00 kn te nabava materijala i opreme u iznosu od maksimalno 25.000,00 kn.

Temeljni kriteriji su ti da se vrednuje kvaliteta umjetničkog rada u odnosu na suvremenu umjetničku produkciju te kvaliteta predloženog istraživanja i budućeg umjetničkog razvoja stavljajući posebnu važnost na projekte koje predlažu samostalni umjetnici. (Ministarstvo kulture 13,2018)

4.2.3. Javni poziv za poticanje hrvatskog glazbenog stvaralaštva

Ovaj javni poziv je namijenjen skladateljima ili skupinama skladatelja isključivo suvremene umjetničke glazbe sa skladbama nastalim u godini koja prethodi godini raspisivanja natječaja za koje nije primljena autorska naknada. Skladbe mogu biti prijavljene u sedam kategorija, a to su glazbeno-scensko djelo, orkestralno djelo, vokalno-instrumentalno djelo, komorno djelo, solističko djelo, zbarsko djelo a cappella ili manji prateći ansambl te elektroničko djelo.

Uz prijavu na ovaj javni poziv skladatelji su obvezni priložiti i partituru (digitalne zapise za multimedijalne i elektroničke skladbe), izjavu o godini nastajanja i trajanje djela, izjava o kategoriji u koju se djelo prijavljuje te izjava o ne primanju autorske naknade za prijavljeno djelo. Sve skladbe koje su prijavljene će biti ocjenjene od strane Stručnog povjerenstva kojeg imenuje ministrica kulture. (Ministarstvo kulture 11, 2019)

4.2.4. Javni poziv za dodjelu potpora za poticanje književnog stvaralaštva u 2019. godini

Objavljen je 5. lipnja 2018. godine. Putem njega Ministarstvo kulture dodjeljuje sredstva autorima za književno-umjetničke radove i za prijevod na djela za koja se smatra da predstavljaju opće kulturno dostignuće na hrvatski jezik. Dodjeljuju se tri vrste potpora; godišnja sredstva od 84.000,00 kn, polugodišnja sredstva od 42.000,00 kn i tromjesečna sredstva od 21.000,00 kn.

Autori nemaju pravo prijave na ovaj javni poziv ukoliko još nije objavljen rad za kojeg su posljednji put iskoristili ova sredstva te ako je Ministarstvo kulture nakladniku već odobrilo potporu za izdavanje prijavljenog naslova ili ako se nakladnik prijavljuje za potporu izdavanju toga djela u istoj godini. Uz prijavnicu autori obvezni pružiti temeljit opis njihovog projekta koji uključuje ogledni arak, sinopsis te prijedlog plana za realizaciju projekta. (Ministarstvo kulture 12, 2018)

4.2.5. Javni poziv za predlaganje programa koji potiču razvoj publike u kulturi u Republici Hrvatskoj za 2019. godinu

Ministarstvo kulture je 21. prosinca 2018. godine objavilo Javni poziv za predlaganje programa koji potiču razvoj publike u kulturi u Republici Hrvatskoj za 2019. godinu. Pravo prijave na ovaj Poziv imaju umjetničke organizacije, samostalni umjetnici, ustanove u kulturi, pravne i fizičke osobe koje djeluju u području kulture na teritoriju Republike Hrvatske, tijela lokalne i regionalne samouprave, udruge te ustanove čija se djelatnost bazira na umjetničkom obrazovanju. Predloženi programi mogu se odnositi na bilo koje područje umjetnosti i kulture, a to su književnost, vizualna i izvedbena umjetnost, film i kulturna baština te programi za međunarodnu suradnju. Poseban fokus se stavlja na interdisciplinarnе programe koji imaju za cilj povezivanje kulture i umjetnosti s ostalim područjem društvenog djelovanja.

Sredstva se odobravaju za programe koji teže razvoju publike u kulturi, a sadrže neke od programskih aktivnosti kao što su stvaranje publike koja je angažirana te koja želi prisustvovati u kulturnim i umjetničkim događajima u formalnom i neformalnom okruženju, omogućavanje pristupanja umjetničkim i kulturnim sadržajima u područjima koji nisu kvalitetno prometno povezani, dizanje razine uočavanja kulturnog sadržaja u tehnološko – medijskom prostoru na kreativne i nove načine, programske aktivnosti provođenja aktivnosti istraživanja koje će za cilj imati razmjenu znanja te može stvoriti potencijalno partnerstvo u razvijanju publike, stvaranje suradničke prakse i provedba iste kako bi se uspostavila komunikacija sa umjetničkim djelom te poticanje samih umjetnika, ali jednako i organizacije u kulturi na razvoj publike koja je već postojeća te na kreiranje nove i veće publike. (Ministarstvo kulture, 2018)

5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

U okviru istraživanja čiji su rezultati prezentirani u okviru ovog rada provedena je analiza četiri programa financiranja projekata u kulturi koja su provedena od strane Ministarstva kulture Republike Hrvatske u okviru Poziva za predlaganje programa javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske za 2019. godinu. U svrhu analize podataka prikupljenih u okviru istraživanja korištene su metode deskriptivne statistike. Prikupljanje, obrada i analiza podataka o odobrenim projektima provedena su u okviru sljedećih programa: vizualne umjetnosti, glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti, muzejsko-galerijska djelatnost i kulturno-umjetnički amaterizam. U sklopu predmetnih programa Ministarstvo kulture financira projekte kulturno-umjetničkih organizacija na području Republike Hrvatske, neovisno o njihovom ustrojstvu i vlasničkoj strukturi. Izvori podataka koji su analizirani u okviru predmetnog istraživanja su prikupljeni sa službene internetske stranice Ministarstva kulture Republike Hrvatske, kategorija financiranja i odobrenih projekata u 2019. godini, objavljeni putem internetske adrese: <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=21569>²

Pritom su u istraživačkom djelu analizirani podatci za 1141 odobreni projekt od kojih:

- 199 projekata vizualne umjetnosti,
- 319 programa glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti,
- 225 programa muzejsko-galerijske djelatnosti te
- 398 programa kulturno-umjetničkog amaterizma.

Za potrebe analize podataka u okviru ove četiri programske djelatnosti pripremljena je baza podataka koja sadrži informacije o mjestu u kojemu je organizacija registrirana, o broju projekata koji su odobreni pojedinoj organizaciji, o vrsti ustrojstva organizacije (javna ili privatna) te o odobrenom iznosu za pojedini projekt.

Cilj istraživanja je bio utvrditi koliko su aktivne kulturno-umjetničke organizacije u različitim programskim djelatnostima u svim dijelovima Republike Hrvatske, tj. kolika je razina centralizacije odobrenih sredstava u okviru utvrđenih geografskih cjelina Republike Hrvatske, te utvrditi koja vrsta organizacija odabranih prijavitelja (javne ili privatne) je zastupljenija u

---

²Izvor za programsku djelatnost vizualne umjetnosti: <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=21648>

Izvor za programsku djelatnost glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti: <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=21571>

Izvor za programsku djelatnost muzejsko-galerijske djelatnosti: <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=21641>

Izbor za programsku djelatnost kulturno-umjetnički amaterizam: <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=21572>

pozitivno ocijenjenim prijavama na Poziv za predlaganje programa javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske za 2019. godinu. Nastavno na navedeno postavljene su sljedeće hipoteze:

H1:Najveći broj organizacija kojima je odobreno financiranje prijavljenih projekata u kategorijama vizualne umjetnosti, glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti, muzejsko-galerijske djelatnosti i kulturno-umjetnički amaterizam su registrirane na području Grada Zagreba.

H2:Najveći broj organizacija kojima je odobreno financiranje prijavljenih projekata u kategorijama vizualne umjetnosti, glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti, muzejsko-galerijske djelatnosti i kulturno-umjetnički amaterizam dolaze iz privatnog i nevladinog sektora, tj. nisu u javnom vlasništvu.

6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA:

U svrhu utvrđivanja prihvatljivosti postavljenih hipoteza, provedeno je istraživanje čiji su rezultati prikazani u nastavku.

Tablica 1. prikazuje ukupan broj i vrijednost odobrenih projekata u 2019. godini u 5 regija i to: Grad Zagreb, Slavonija, Dalmacija, Istra i Kvarner i Središnja i sjeverna Hrvatska, u programskoj djelatnosti Vizualne umjetnosti.

Tablica 1. Prikaz strukture odobrenih projekata u 2019. godini u programskoj djelatnosti Vizualne umjetnosti.

(iznosi u 000 HRK)

		Ukupno odobrena vrijedost	Udio u ukupno odobrenim projektima	Prosječne vrijednosti
Grad Zagreb	vrijednost	1.358.000	43,60 %	15.976
	broj projekata	85	42,71%	
	prijavitelj - javno vlasništvo	13	22,81%	
	prijavitelj-privatno vlasništvo	44	77,19%	
Slavonija	vrijednost	313.000	10,05%	17.389
	broj projekata	18	9,05%	
	prijavitelj - javno vlasništvo	4	36,36%	
	prijavitelj-privatno vlasništvo	7	63,64%	
Dalmacija	vrijednost	707.000	22,70 %	16.833
	broj projekata	42	21,11%	
	prijavitelj - javno vlasništvo	13	38,24%	
	prijavitelj-privatno vlasništvo	21	61,76%	
Istra i Kvarner	vrijednost	373.000	11,98%	14.346
	broj projekata	26	13,07%	
	prijavitelj - javno vlasništvo	8	40,00 %	

	prijavitelj- privatno vlasništvo	12	60,00 %	
Središnja i sjeverna Hrvatska	vrijednost	363.500	11,67%	12.982
	broj projekata	28	14,07%	
	prijavitelj - javno vlasništvo	15	55,56%	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	12	44,44%	
Ukupno RH	vrijednost	3.114.500		15.651
	broj projekata	199		
	prijavitelj - javno vlasništvo	53	35,57%	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	96	64,43%	

Izvor: izrada autora na osnovi podataka objavljenih od strane Ministarstva kulture Republike Hrvatske

U Tablici 1 vidljivo je da ukupna odobrena vrijednost svih projekata u programskoj djelatnosti Vizualne umjetnosti iznosi 3.114.500,00 kuna. Odobreno je 199 projekata prosječne vrijednosti u iznosu od 15.651,00 kunu. Analizom podataka utvrđeno je da su većinski nositelji odobrenih projekata organizacije u privatnom vlasništvu. Od sveukupnih organizacija koje su sudjelovale u ovoj programskoj djelatnosti, njih 96 (64,43%) je u privatnom vlasništvu. Od pet regija navedenih u tablici vidljivo je da Grad Zagreb ostvaruje najbolje rezultate budući da su organizacije registrirane u Zagrebu, od kojih su 44 (77,19%) u privatnom vlasništvu, a 13 (22,81%) u javnom vlasništvu, nositelji 43,60 % odobrenih projekata u ovoj programskog djelatnosti, u iznosu od 1.358.000,00 kuna. Odobreno je 85 (42,71%) projekata. Po najboljim rezultatima iza Zagreba slijedi Dalmacija sa 22,70 % ukupnog udjela u odobrenim projektima u iznosu od 707.000,00 kuna. Organizacijama registriranim na području Dalmacije odobrena su 42 (21,11%) projekta, a od spomenutih organizacija, njih 13 (38,24%) je u javnom vlasništvu, dok je 21 (61,76%) organizacija u privatnom vlasništvu. Nakon Dalmacije po veličini odobrenih sredstava slijedi Istra i Kvarner sa ukupnom odobrenom vrijednosti od 373.000,00 kuna, to jest sa 11,98% udjela u ukupno odobrenim projektima u programskoj djelatnosti Vizualne umjetnosti. Na području Istre i Kvarnera odobreno je 26 (13,07%) projekata. Od organizacija koje su nositelji ovih 26 projekta, 8 (40,00 %) organizacija je u javnom vlasništvu dok je njih 12 (60,00 %) u privatnom vlasništvu. Nakon Istre i Kvarnera

slijede organizacije registrirane u središnjoj i sjevernoj Hrvatskoj sa ukupnom odobrenom vrijednosti u iznosu od 363.500,00 kuna, odnosno sa 11,67% ukupnog udjela u odobrenim projektima. Na području Središnje i sjeverne Hrvatske odobrena su 26 (13,07%) projekata čiji nositelje čine 15 (55,56%) organizacija u javnom vlasništvu i 12 (44,44%) organizacija u privatnom vlasništvu. U programskoj djelatnosti Vizualne umjetnosti najmanju odobrenu vrijednost ostvarile su organizacije registrirane na području Slavonije u iznosu od 313.000,00 kuna, odnosno 10,05% udjela u ukupno odobrenim projektima. Na području Slavonije odobreno je 18 (9,05%) projekata čije nositelje čine 4 (36,36%) organizacije u javnom vlasništvu te 7 (63,64%) organizacija u privatnom vlasništvu.

Tablica 2. prikazuje ukupan broj i vrijednost odobrenih projekata u 2019. godini u Republici Hrvatskoj, raspoređenih u 5 regija, u programskoj djelatnosti Glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti.

Tablica 2. Prikaz strukture odobrenih projekata u 2019. godini u programskoj djelatnosti Glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti.

(iznosi u 000 HRK)

		Ukupno odobrena vrijedost	Udio u ukupno odobrenim projektima	Prosječne vrijednosti
Grad Zagreb	vrijednost	6.146.900	54,74%	38.418
	broj projekata	160	50,47%	
	prijavitelj - javno vlasništvo	7	5,04%	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	132	94,96%	
Slavonija	vrijednost	309.700	2,76%	28.155
	prijavitelj - javno vlasništvo	11	3,47%	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	7	63,64%	
	privatnovlasništvo	4	36,36%	
Dalmacija	vrijednost	1.061.500	9,45%	21.663
	broj projekata	49	15,46%	
	prijavitelj - javno vlasništvo	14	32,56%	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	29	67,44%	
Istra i Kvarner	vrijednost	1.578.500	14,06%	54.431
	broj projekata	29	9,15%	

	prijavitelj - javno vlasništvo	8	30,77%	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	18	69,23%	
Središnja i sjeverna Hrvatska	vrijednost	2.133.600	19,00 %	31.376
	broj projekata	68	21,45%	
	prijavitelj - javno vlasništvo	13	24,07%	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	41	75,93%	
Ukupno RH	vrijednost	11.230.200		35.426
	broj projekata	317		
	prijavitelj - javno vlasništvo	49	33,79%	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	96	66,21%	

Izvor: izrada autora na osnovi podataka objavljenih od strane Ministarstva kulture Republike Hrvatske

U Tablici 2 vidljivo je da je ukupna odobrena vrijednost svih projekata unutar programske djelatnosti Glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti iznosi 11.230.200,00 kuna. Odobreno je 317 projekata prosječne vrijednosti u iznosu od 35.426,00 kuna. Analizom podataka vidljivo je da su većinski nositelji odobrenih projekata organizacije u privatnom vlasništvu. Od sveukupnih organizacija koje su sudjelovale u ovoj programskoj djelatnosti, njih 96 (66,21%) je u privatnom vlasništvu. Od pet navedenih regija u tablici, može se uočiti da Grad Zagreb i u ovoj programskoj djelatnosti ostvaruje najbolje rezultate jer su organizacije registrirane u Zagrebu, od kojih su 132 (94,96%) u privatnom vlasništvu, a 7 (5,04%) u javnom vlasništvu, nositelji 54,74% odobrenih projekata u ovoj programskoj djelatnosti u iznosu od 6.146.900,00 kuna. Odobreno je 160 (50,47%) projekata. Iza Zagreba po najboljim rezultatima slijedi Središnja i sjeverna Hrvatska sa 19,00 % ukupnog udjela u odobrenim projektima u iznosu od 2.133.600,00 kuna. Organizacijama registriranim na području središnje i sjeverne Hrvatske odobreno je 68 (21,45%) čiji su nositelji 41 (75,93%) organizacija u privatnom vlasništvu i 13 (24,07%) organizacija u javnom vlasništvu. Nakon središnje i sjeverne Hrvatske po veličini odobrenih projekata slijedi Istra i Kvarner sa ukupnom odobrenom vrijednosti u iznosu od 1.578.500,00 kuna, odnosno sa 14,06% ukupnog udjela u odobrenim projektima. Na području Istre i Kvarnera odobreno je ukupno 29 (9,15%) projekata čiji su nositelji 18 (69,23%) organizacija u privatnom vlasništvu i 8 (30,77%) organizacija u javnom vlasništvu. Nakon Istre

i Kvarnera slijede organizacije registrirane u Dalmaciji sa ukupno odobrenom vrijednosti u iznosu d 1.061.500,00 kuna, to jest sa 14,06% ukupnog udjela u odobrenim projektima. Na području Dalmacije odobreno je 49 (15,46%) projekata. Od organizacija koji su nositelji ovih 49 projekata, 29 (67,44%) organizacija je u privatnom vlasništvu, dok je preostalih 14 (32,56) organizacija u javnom vlasništvu. Također i u programskoj djelatnosti Glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti najmanju odobrenu vrijednost ostvaruju organizacije registrirane na području Slavonije u iznosu od 309.700,00 kuna, odnosno samo 2,76% ukupnog udjela u odobrenim projektima. Na području Slavonije odobreno je 11 (3,47%) projekata čije nositelje čine 4 (36,36%) organizacije u privatnom vlasništvu, te 7 (63,64%) organizacija u javnom vlasništvu.

Tablica 3. prikazuje ukupan broj i vrijednost odobrenih projekata u 2019. godini u Republici Hrvatskoj, raspoređenih u 5 regija, u programskoj djelatnosti Muzejsko-galerijska djelatnost.

Tablica 3. Prikaz strukture odobrenih projekata u 2019. godini u programskoj djelatnosti Muzejsko-galerijska djelatnost

(iznosi u 000 HRK)

		Ukupno odobrena vrijednost	Udio u ukupno odobrenim projektima	Prosječne vrijednosti
Grad Zagreb	vrijednost	2.645.000	46,16%	53.980
	broj projekata	49	21,78%	
	prijavitelj - javno vlasništvo	15	93,75%	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	1	6,25%	
Slavonija	vrijednost	456.000	7,96%	17.538
	broj projekata	26	11,56%	
	prijavitelj - javno vlasništvo	12	100,00 %	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	0	0,00 %	
Dalmacija	vrijednost	1.151.500	20,10 %	20,10 %
	broj projekata	64	28,44%	
	prijavitelj - javno vlasništvo	32	96,97%	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	1	3,03%	
Istra i Kvarner	vrijednost	741.000	12,93%	20.027
	broj projekata	37	16,44%	

	prijavitelj - javno vlasništvo	15	100,00 %	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	0	0,00 %	
Središnja i sjeverna Hrvatska	vrijednost	736.000	12,85%	15.020
	broj projekata	49	21,78%	
	prijavitelj - javno vlasništvo	23	95,83%	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	1	4,17%	
Ukupno RH	vrijednost	5.729.500		25.464
	broj projekata	225		
	prijavitelj - javno vlasništvo	97	97,00 %	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	3	3,00 %	

Izvor: izrada autora na osnovi podataka objavljenih od strane Ministarstva kulture Republike Hrvatske

U Tablici 3 vidljivo je da je ukupna odobrena vrijednost svih projekata u programskoj djelatnosti Muzejsko-galerijska djelatnost iznosi 5.729.500,00 kuna. Odobreno je 225 projekata prosječne vrijednosti u iznosu od 25.464,00 kuna. Analizom podataka utvrđeno je da su većinski nositelji odobrenih projekata, za razliku od ostalih tablica, organizacije u javnom vlasništvu. Od sveukupnih organizacija koje su sudjelovale u ovoj programskoj djelatnosti, njih 97 (97,00 %) je u javnom vlasništvu. Od pet regija navedenih u tablici vidljivo je da Grad Zagreb i dalje ostvaruje najbolje rezultate budući da su organizacije registrirane u Zagrebu, od kojih su 15 (93,75%) u javnom vlasništvu, a 1 (6,25%) u privatnom vlasništvu, nositelji 46,16% udjela u ukupno odobrenim programima u iznosu od 2.645.000,00 kuna. Odobreno je 49 (21,78%) projekata. Iza Zagreba, po najboljim rezultatima slijedi Dalmacija sa 20,10 % udjela u ukupno odobrenim projektima u iznosu od 1.151.500,00 kuna. Na području Dalmacije odobrena su 64 (28,44%) projekta, a nositelji odobrenih projekata su 32 (96,97%) organizacije u javnom vlasništvu, te 1 (3,03%) organizacija u privatnom vlasništvu. Nakon Dalmacije po veličini odobrenih sredstava slijedi Istra i Kvarner sa ukupnom odobrenom vrijednosti u iznosu od 741.000,00 kuna, odnosno 12,93% udjela u ukupno odobrenim projektima. Odobreno je 37 (16,44%) projekata čiji su nositelji 15 (100 %) organizacija u javnom vlasništvu. Nakon Istre i Kvarnera slijede organizacije registrirane u središnjoj i sjevernoj Hrvatskoj sa ukupnom odobrenom vrijednosti u iznosu od 736.000,00 kuna, to jest sa 12,85% udjela u ukupno

odobrenim projektima. Odobreno je 49 (21,78%) projekata čiji su nositelji 23 (95,83%) organizacije u javnom vlasništvu i 1 (4,17%) organizacija u privatnom vlasništvu. U programskoj djelatnosti Muzejsko-galerijska djelatnost najmanju odobrenu vrijednost ostvarile su organizacije registrirane na području Slavonije u iznosu od 456.000,00 kuna, sa 7,96% udjela u ukupno odobrenim projektima. Organizacijama na području Slavonije odobreno je 26 (11,56%) projekata čiji su nositelji 12 (100 %) organizacija u javnom vlasništvu.

Tablica 4 prikazuje ukupan broj i vrijednost odobrenih projekata u 2019. godini u Republici Hrvatskoj, raspoređenih u 5 regija, u programskoj djelatnosti Kulturno-umjetnički amaterizam

Tablica 4. Prikaz strukture odobrenih projekata u 2019. godini u programskoj djelatnosti Kulturno-umjetnički amaterizam

Programska djelatnost: Kulturno - umjetnički amaterizam

(iznosi u 000 HRK)

		Ukupno odobrena vrijedost	Udio u ukupno odobrenim projektima	Prosječne vrijednosti
Grad Zagreb	vrijednost	864.600	16,30 %	18.796
	broj projekata	46	11,68%	
	prijavitelj - javno vlasništvo	8	23,53%	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	26	76,47%	
Slavonija	vrijednost	1.218.700	22,98%	15.046
	broj projekata	81	20,56%	
	prijavitelj - javno vlasništvo	10	13,51%	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	64	86,49%	
Dalmacija	vrijednost	1.171.600	22,09%	20,10 %
	broj projekata	78	19,80 %	
	prijavitelj - javno vlasništvo	25	33,78%	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	49	66,22%	
Istra i Kvarner	vrijednost	324.500	6,12%	11.589
	broj projekata	28	7,11%	

	prijavitelj - javno vlasništvo	9	34,62%	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	17	65,38%	
Središnja i sjeverna Hrvatska	vrijednost	1.724.800	32,52%	10.713
	broj projekata	161	40,86%	
	prijavitelj - javno vlasništvo	16	10,96%	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	130	89,04%	
Ukupno RH	vrijednost	5.304.200		13.462
	broj projekata	394		
	prijavitelj - javno vlasništvo	68	19,21%	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	286	80,79%	

Izvor: izrada autora na osnovi podataka objavljenih od strane Ministarstva kulture Republike Hrvatske

U Tablici 4 vidljivo je da je ukupna odobrena vrijednost svih projekata u programskoj djelatnosti Kulturno-umjetnički amaterizam iznosi 5.304.200,00 kuna. Odobreno je 394 projekata prosječne vrijednosti u iznosu od 13.462,00 kune. Analizom podataka utvrđeno je da su većinski nositelji odobrenih projekata organizacije u privatnom vlasništvu. Od svih organizacija koje su sudjelovale u ovoj programskoj djelatnosti, njih 286 (80,79%) je u privatnom vlasništvu. Od pet regija navedenih u tablici vidljivo je da središnja i sjeverna Hrvatska ostvaruje najbolje rezultate budući da su organizacije registrirane na području središnje i sjeverne Hrvatske, od kojih su 130 (89,04%) u privatnom vlasništvu, a 16 (10,96%) u javnom vlasništvu, nositelji 32,52% udjela iznosa u ukupno odobrenim projektima u ovoj programskoj djelatnosti u iznosu od 1.724.800,00 kuna. Odobren je 161 (40,86%) projekt. Po najboljim rezultatima iza sjeverne i središnje Hrvatske slijedi Slavonija sa 22,98% ukupnog udjela u odobrenim projektima u iznosu od 1.218.700,00 kuna. Organizacijama registriranim na području Slavonije odobren je 81 (20,56%) projekt. Od organizacija koje su nositelji odobrenih projekata 64 (86,49%) su u privatnom vlasništvu, dok je njih 8 (23,53%) u javnom vlasništvu. Nakon Slavonije po veličini odobrenih sredstava slijedi Dalmacija sa ukupno odobrenom vrijednosti u iznosu od 1.171.600,00 kuna, odnosno sa 22,09% udjela u ukupno odobrenim projektima u programskoj djelatnosti Kulturno-umjetnički amaterizam. Na području Dalmacije odobreno je 78 (19,80 %) projekata. Od organizacija nositelja ovih odobrenih projekata, 49 (66,22%) je u privatnom vlasništvu, dok su njih 25 (33,78%) u javnom vlasništvu.

Nakon Dalmacije slijede organizacije registrirane na području Grada Zagreba sa ukupno odobrenom vrijednosti u iznosu od 864.600,00 kuna, odnosno sa 16,30 % udjela u ukupno odobrenim projektima. Odobrena su 46 (11,68%) projekta na području Zagreba čije nositelje čine 26 (76,4%) organizacija u privatnom vlasništvu i 8 (23,53%) organizacija u javnom vlasništvu. U programskoj djelatnosti Kulturno-umjetnički amaterizam najmanju odobrenu vrijednost ostvarile su organizacije registrirane na području Istre i Kvarnera u iznosu od 324.500,00 kuna što čini 6,12% udjela u ukupno odobrenim projektima. Odobreno je 28 (7,11%) projekata čije nositelje čini 17 (65,38%) organizacija u privatnom vlasništvu i 9 (34,62%) organizacija u javnom vlasništvu.

Tablica 5 prikazuje ukupan broj i vrijednost odobrenih projekata u 2019. godini u Republici Hrvatskoj, raspoređenih u 5 regija, u programskim djelatnostima vizualne umjetnosti, glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti, muzejsko-galerijske umjetnosti te kulturno-umjetničkog amaterizma.

Tablica 5. Prikaz strukture odobrenih projekata u 2019. godini na razini svih programskih djelatnosti u Republici Hrvatskoj

(iznosi u 000 HRK)

		Vizualne umjetnosti	Glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti	Muzejsko-galerijska djelatnost	Kulturno - umjetnički amaterizam
Grad Zagreb	vrijednost	1.358.000	6.146.900	2.645.000	864.600
	broj projekata	85	160	49	46
	prijavitelj - javno vlasništvo	13	7	15	8
	prijavitelj- privatno vlasništvo	44	132	1	26
Slavonija	vrijednost	313.000	309.700	456.000	1.218.700
	broj projekata	18	11	26	81
	prijavitelj - javno vlasništvo	4	7	12	10
	prijavitelj- privatno vlasništvo	7	4	0	64
Dalmacija	vrijednost	707.000	1.061.500	1.151.500	1.171.600
	broj projekata	42	49	64	78
	prijavitelj - javno vlasništvo	13	14	32	25

	prijavitelj- privatno vlasništvo	21	29	1	49
Istra i Kvarner	vrijednost	373.000	1.578.500	741.000	324.500
	broj projekata	26	29	37	28
	prijavitelj - javno vlasništvo	8	8	15	9
	prijavitelj- privatno vlasništvo	12	18	0	17
Središnja i sjeverna Hrvatska	vrijednost	363.500	2.133.600	736.000	1.724.800
	broj projekata	28	68	49	161
	prijavitelj - javno vlasništvo	15	13	23	16
	prijavitelj- privatno vlasništvo	12	41	1	130
Ukupno RH	vrijednost	3.114.500	11.230.200	5.729.500	5.304.200
	broj projekata	199	317	225	394
	prijavitelj - javno vlasništvo	53	49	97	68
	prijavitelj- privatno vlasništvo	96	96	3	286

Izvor: izrada autora na osnovi podataka objavljenih od strane Ministarstva kulture Republike Hrvatske

U tablici 5 vidljive su ukupne vrijednosti programskih djelatnosti na razini Republike Hrvatske. Ukupna vrijednost programske djelatnosti Vizualne umjetnosti iznosi 3.114.500,00 kuna. Odobreno je 199 projekata, a od organizacija nositelja projekata, njih 96 su u privatnom vlasništvu, dok je njih 53 u javnom vlasništvu. Najveća ukupno odobrena vrijednost pripala je organizacijama registriranim na području Zagreba u iznosu od 1.358.000,00 kuna. Ukupna vrijednost programske djelatnosti Glazbene i glazbeno scenske umjetnosti iznosi 11.230.200,00 kuna. Odobreno je 317 projekata, a od organizacija koje su nositelji odobrenih projekata, njih 96 su u privatnom vlasništvu, dok su 49 u javnom vlasništvu. Najveća ukupno odobrena vrijednost pripala je organizacijama registriranim u Zagrebu u iznosu od 6.146.900,00 kuna. Ukupna vrijednost programske djelatnosti Muzejsko-galerijska djelatnost iznosi 5.729.500,00 kuna. Odobreno je 225 projekata, a od organizacija koje su nositelji projekata, njih 3 su u privatnom vlasništvu, dok je 97 u javnom vlasništvu. Najveća ukupno odobrena vrijednost pripala je organizacijama registriranim u Zagrebu u iznosu od 2.645.000,00 kuna. Ukupna vrijednost programske djelatnosti Kulturno-umjetnički amaterizam iznosi 5.304.200,00 kuna.

Odobrena su 394 projekta, a od organizacija koje su nositelji projekata, njih 286 su u privatnom vlasništvu, dok je 68 u javnom vlasništvu. Najveći udio ukupnih sredstava ovog programa odobren je organizacijama registriranim na području središnje i sjeverne Hrvatske.

Tablica 6. prikazuje sumarne vrijednosti svih programskih paketa po geografskim područjima.

Tablica 6. Prikaz ukupnih vrijednosti po regijama Republike Hrvatske

(iznosi u 000 HRK)

		Ukupne vrijednosti	Udio u RH
Grad Zagreb	vrijednost	11.014.500	43,4%
	broj projekata	340	30,0%
	prijavitelj - javno vlasništvo	43	16,1%
	prijavitelj- privatno vlasništvo	203	42,2%
Slavonija	vrijednost	2.297.400	9,1%
	broj projekata	136	12,0%
	prijavitelj - javno vlasništvo	33	12,4%
	prijavitelj- privatno vlasništvo	75	15,6%
Dalmacija	vrijednost	4.091.600	16,1%
	broj projekata	233	20,5%
	prijavitelj - javno vlasništvo	84	31,5%
	prijavitelj- privatno vlasništvo	100	20,8%
Istra i Kvarner	vrijednost	3.017.000	11,9%
	broj projekata	120	10,6%
	prijavitelj - javno vlasništvo	40	15,0%
	prijavitelj- privatno vlasništvo	47	9,8%
Središnja i sjeverna Hrvatska	vrijednost	4.957.900	19,5%
	broj projekata	306	27,0%
	prijavitelj - javno vlasništvo	67	25,1%
	prijavitelj- privatno vlasništvo	184	38,3%
Ukupno RH	vrijednost	25.378.400	
	broj projekata	1135	
	prijavitelj - javno vlasništvo	267	
	prijavitelj- privatno vlasništvo	481	

Izvor: izrada autora na osnovi podataka objavljenih od strane Ministarstva kulture Republike Hrvatske

Tablica 6. Ukazuje da je najveći dio sredstava, čak 43,4 % usmjeren ka institucijama na području Grada Zagreba, potom dolazi tek sa 19,5 % Središnja i sjeverna Hrvatska dok je na samom začelju liste Slavonija sa samo 9,1 % sredstava. Analizom prosječnih vrijednosti utvrđeno je da je prosječna vrijednost financiranja projekata 32.396 HRK što je za 45% više od prosječnih vrijednosti projekata promatrano na razini Republike Hrvatske, dok je u većini ostalih županija taj prosjek znatno niži - između 72 % i 79 % državnog prosjeka, kako je to prikazano tablicom 7.

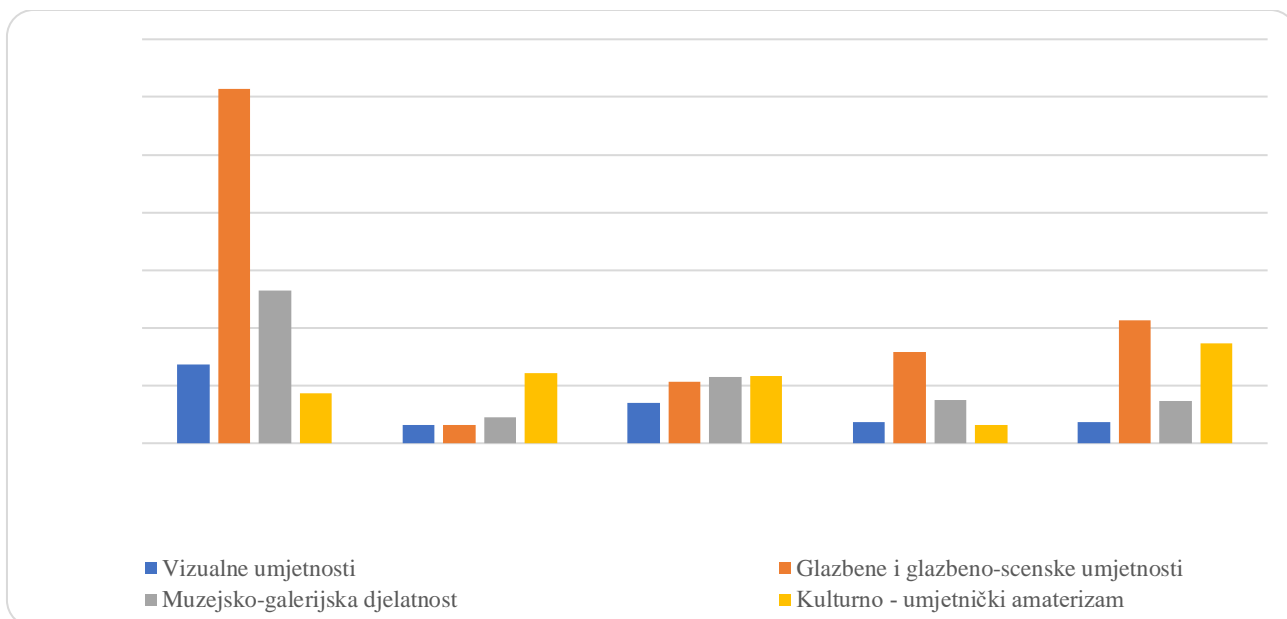
Tablica 7. Prikaz prosječne vrijednosti projekata odobrenih po regijama u odnosu na prosječne vrijednosti projekata na razini Republike Hrvatske

(iznosi u 000 HRK)

Regija	Prosječne vrijednosti odobrenih projekata	Index (regija/ukupno RH)
Grad Zagreb	32.396	145%
Slavonija	16.893	76%
Dalmacija	17.561	79%
Istra i Kvarner	25.142	112%
Središnja i sjeverna Hrvatska	16.202	72%
Republika Hrvatska	22.360	

Grafički prikaz 1 prikazuje ukupne vrijednosti odobrenih projekata u programskim djelatnostima Vizualne umjetnosti, Glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti, Muzejsko-galerijska djelatnost te Kulturno-umjetnički amaterizam raspoređenih u 5 regija.

Grafički prikaz 1: Pregled ukupne vrijednosti odobrenih projekata po regijama i programskim djelatnostima

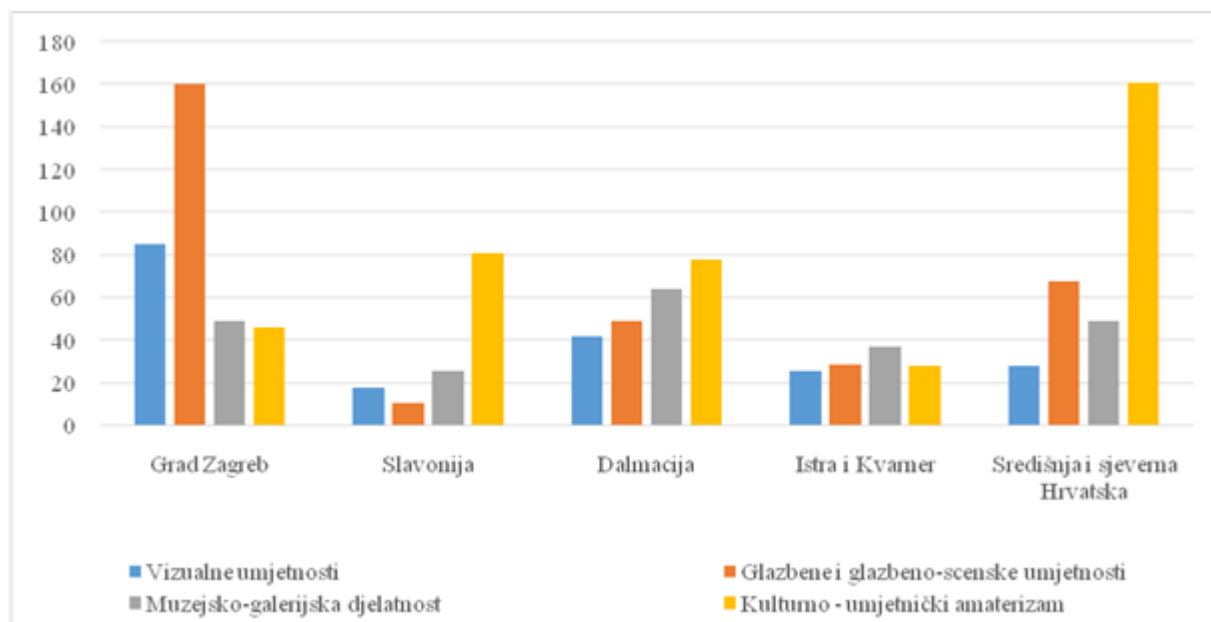

Izvor: izrada autora na osnovi podataka objavljenih od strane Ministarstva kulture Republike Hrvatske

Iz grafičkog prikaza 1 vidljivo je kako organizacije registrirane na području Grada Zagreba ostvaruju daleko najveću ukupno odobrenu vrijednost projekata u skoro svim programskim djelatnostima, posebice u glazbenim i glazbeno-scenskim umjetnostima, dok u Kulturno-umjetničkom amaterizmu ostvaruju znatno nižu ukupnu vrijednost. Za razliku od Zagreba, organizacije registrirane na području Slavonije ostvaruju najmanju ukupno odobrenu vrijednost projekata u svim programskim djelatnostima, osim u kulturno-umjetničkom amaterizmu gdje ostvaruje veću ukupno odobrenu vrijednost od svih područja osim središnje i sjeverne Hrvatske. Organizacije na području Dalmacije ostvaruju približno jednaku ukupno odobrenu vrijednost projekata u svim programskim djelatnostima osim u vizualnim umjetnostima gdje ostvaruju nešto manju ukupno odobrenu vrijednost. Organizacije registrirane na području Istre i Kvarnera ostvaruju najveću ukupno odobrenu vrijednost u programskim djelatnostima glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti te muzejsko-galerijskoj djelatnosti, dok u programskim djelatnostima vizualne umjetnosti i kulturno-umjetničkog amaterizma ostvaruju znatno manje vrijednosti. Organizacije registrirane na području središnje i sjeverne Hrvatske ostvaruju najveću ukupno odobrenu vrijednost u programskim djelatnostima glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti te kulturno-umjetničkog amaterizma, dok u programskim djelatnostima vizualnih umjetnosti i muzejsko-galerijske djelatnosti ostvaruju znatno nižu ukupnu vrijednost projekata.

Grafički prikaz 2 prikazuje pregled ukupnog broja odobrenih projekata u programskim djelatnostima Vizualne umjetnosti, Glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti, Muzejsko-galerijska djelatnost te Kulturno-umjetnički amaterizam raspoređenih u 5 regija.

Grafički prikaz 2: Pregled ukupnog broja odobrenih projekata po regijama i programskim djelatnostima

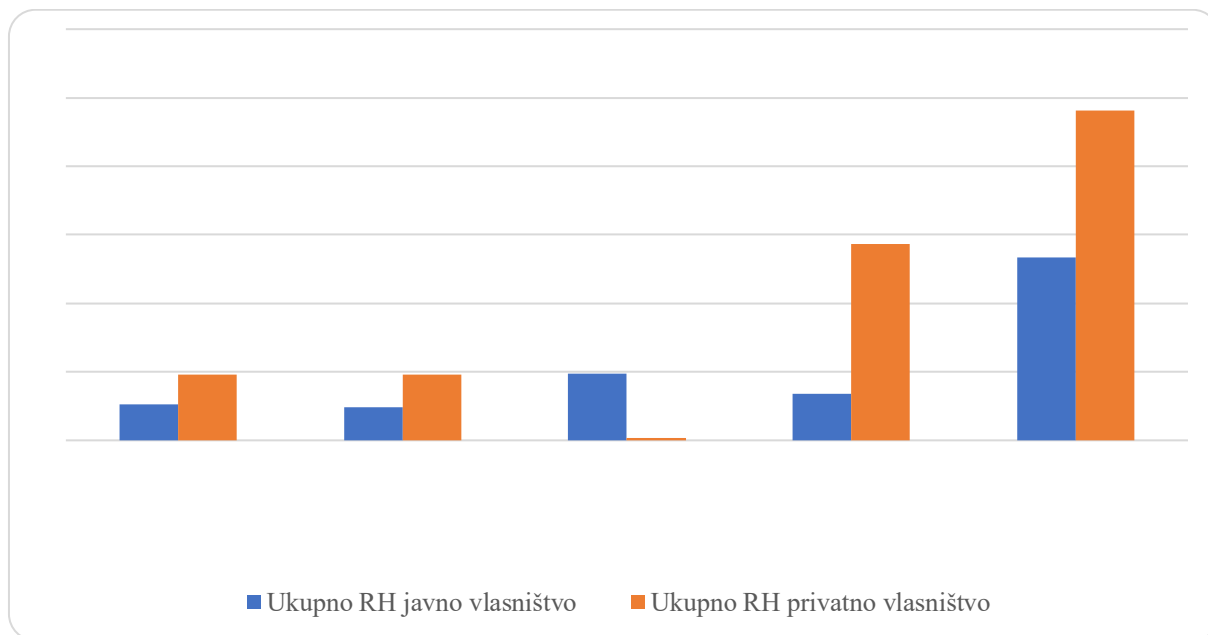
Izvor: izrada autora na osnovi podataka objavljenih od strane Ministarstva kulture Republike Hrvatske

Iz grafičkog prikaza 2 vidljivo je organizacije registrirane na području Grada Zagreba ostvaruju najveći ukupni broj odobrenih projekata u programskim djelatnostima glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti i vizualnih umjetnosti. Organizacije registrirane na području Dalmacije ostvaruju najveći ukupni broj odobrenih projekata u programskoj djelatnosti muzejsko-galerijske djelatnosti. Organizacije registrirane na području Središnje i Sjeverne Hrvatske ostvaruju najveći ukupni broj odobrenih projekata u programskoj djelatnosti kulturno-umjetnički amaterizam. Organizacije registrirane na području Slavonije te Istre i Kvarnera ne ostvaruju veći ukupan broj odobrenih projekata od ostalih područja ni u jednoj programskoj djelatnosti.

Grafički prikaz 3. prikazuje pregled ukupnog broja odobrenih projekata u ovisnosti o strukturi vlasništva organizacija nositelja projekata u programskim djelatnostima Vizualne umjetnosti, Glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti, Muzejsko-galerijska djelatnost te Kulturno-umjetnički amaterizam raspoređenih u 5 regija.

Grafički prikaz 3: Pregled ukupnog broja odobrenih projekata u ovisnosti o strukturi vlasništva (javno i privatno vlasništvo)

Izvor: izrada autora na osnovi podataka objavljenih od strane Ministarstva kulture Republike Hrvatske

Iz grafičkog prikaza 3. vidljivo je da su organizacije koje su u privatnom vlasništvu većinski nositelji odobrenih projekata u svim programskim djelatnostima osim u muzejsko-galerijskoj djelatnosti. U toj djelatnosti su većinski nositelji upravo organizacije u javnom vlasništvu, točnije njih 97, dok su 3 organizacije u privatnom vlasništvu nositelji odobrenih projekata. U ukupno svim programskim djelatnostima, kao nositelji projekata prevladavaju organizacije koje su u privatnom vlasništvu, njih 481, dok je organizacija nositelja odobrenih projekata u javnom vlasništvu 267.

7. RASPRAVA

S obzirom na postavljeni cilj istraživanja koji je utvrditi koliko su aktivne kulturno umjetničke organizacije u različitim programskim djelatnostima u svim dijelovima Republike Hrvatske, to jest kolika je razina centralizacije odobrenih sredstava te utvrditi koji pravno-organizacijski oblik organizacija (javne ili privatne) je zastupljeniji u prijavama na Poziv za predlaganje programa javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske za 2019. godinu provedeno je gore opisano istraživanje te su postavljene sljedeće hipoteze:

H1:Najveći broj organizacija kojima je odobreno financiranje prijavljenih projekata u kategorijama vizualne umjetnosti, glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti, muzejsko-galerijske djelatnosti i kulturno-umjetnički amaterizam su registrirane na području Grada Zagreba.

H2:Najveći broj organizacija kojima je odobreno financiranje prijavljenih projekata u kategorijama vizualne umjetnosti, glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti, muzejsko-galerijske djelatnosti i kulturno-umjetnički amaterizam dolaze iz privatnog i nevladinog sektora, tj. nisu u javnom vlasništvu.

Analizom rezultata istraživanja utvrđena je visoka razina usmjerenih (odobrenih) sredstava organizacijama registriranim u Gradu Zagrebu. Naime, od ukupne vrijednosti odobrenih sredstava u svim programskim djelatnostima u visini od 25.378.400,00 kuna, organizacijama registriranim na području Grada Zagreba odobreno je 11.014.500,00 kuna. Ostalim regijama odobreni su znatno manji iznosi. Tako je organizacijama u središnjoj i sjevernoj Hrvatskoj odobreno ukupno 4.957.900,00 kuna, organizacijama na području Dalmacije 4.091.600,00 kuna, organizacijama na području Istre i Kvarnera 2.681.300,00 kuna te organizacijama na području Slavonije odobren najniži iznos od 2.297.400,00 kuna.

Čime je hipoteza 1 dokazana jer je vidljivo u cijelom istraživanju i gore navedenim tablicama kao je najveći iznos odobrenih sredstava usmjeren prema organizacijama registriranim u Gradu Zagrebu. Pritom je potrebno naglasiti, da organizacije u ostalim regijama nisu bile zakinite pravilima natječaja.

Također je utvrđeno kako više od 50 % organizacija nositelja odobrenih projekata u privatnom vlasništvu.

Čime je hipoteza 2 dokazana tako što od ukupnog broja organizacija koje su nositelji odobrenih projekata koji iznosi 748, njih 481 su organizacije u privatnom vlasništvu dok su preostalih 267 organizacije u javnom vlasništvu.

Navedeno ukazuje da su privatne organizacije znatno aktivnije u nastojanju da pribave alternativne izvore sredstava s obzirom da im financiranje iz državnog proračuna i proračuna osnivača nije osigurano, što je slučaj s organizacijama u javnom vlasništvu. Također, potrebno je naglasiti da je Grad Zagreb političko i kulturno središte Republike Hrvatske pri čemu obuhvaća jednu četvrtinu ukupnog stanovništva Republike Hrvatske te obuhvaća najznačajniji broj kulturnih institucija i organizacija u kulturi.

Rezultati istraživanja provedenog u ovom radu su u skladu sa rezultatima istraživanja objavljenog u članku „Alternative sources of funding in culture: Case of Eastern Croatia“ u kojem je vidljiva niska razina aktivnosti u prijavama za projektno financiranje od strane kulturnih institucija registriranih na području Slavonije (Bestvina Bukvić, Šain, Maršić 2018). U članku „Financing the theatre: The role management and the state“ možemo vidjeti kako se kazališta u javnom vlasništvu najčešće oslanjaju na financiranje od strane države, što sa sobom nosi i negativne posljedice (Bestvina Bukvić, Mihaljević, Tokić 2016). Navedeno je također identificirala i Tomova (2004) analizirajući tržišne mehanizme financiranja kulture. Navedeno je potvrđeno i rezultatima predmetnog istraživanja prezentiranim u ovome radu budući da potvrđeno da je više od 50% organizacija kojima je financiranje odobreno upravo u privatnom vlasništvu pri čemu je razvidna manja aktivnost organizacija u javnom vlasništvu unatoč većim kapacitetima koje posjeduju. Rezultati provedenog istraživanja su također u skladu sa istraživanjem koje su proveli autori u članku „Project financing of cultural and creative industries in Croatia – Analysis of the Creative Europe programme (2014-2020) results“ istražujući uspješnost organizacija u kulturi koje su registrirane na području Republike Hrvatske u prijavi na natječaj programa Europske unije – Kreativna Europa (Bestvina Bukvić, Šain, Haršanji 2018) gdje je utvrđena znatno manja razina aktivnosti organizacija u javnom vlasništvu u odnosu na organizacije u privatnom vlasništvu.

8. ZAKLJUČAK

Koristi projektnog financiranja u kulturi i kreativnoj industriji su višestruke, te su izrazito značajne za unaprjeđenje i razvoj svih vrsta kulturnih djelatnosti u Republici Hrvatskoj. Razvoj kulture i kreativne industrije uvelike stvara pozitivan učinak na gospodarstvo Republike Hrvatske i na samu kvalitetu života njezinih stanovnika.

Kao što je prikazano u rezultatima istraživanja, najveći ukupni udjeli odobrenih projektnih i ukupnih financijskih sredstava je usmjeren ka subjektima registriranim na području Grada Zagreba. Iz tog razloga nužno je ukazati na važnost projektnog financiranja u kulturi i kreativnoj industriji, te upoznati organizacije koje djeluju u kulturi u svim dijelovima Republike Hrvatske sa praćenjem projekata za financiranje, kao i sa načinom efektivnog pisanja natječaja za prijave. Činjenica je da mnoge organizacije nemaju stručno osposobljen kadar koji zna napisati kvalitetnu prijavu za postojeće natječaje. Tu činjenicu potvrđuje podatak da je od 2014. godine do kraja 2018. godine Republika Hrvatska imala na raspolaganju 10 milijardi eura u projektima i fondovima Europske unije, no iskorišteno je samo 1,98 milijardi eura. S takvim neprepoznavanjem koristi koje nudi projektno financiranje i manjkom proaktivnosti, Republika Hrvatska se našla na predzadnjem mjestu u Europskoj uniji po iskorištenosti fondova. (N1, 2019) Iz navedenog istraživanja vidljivo je da su organizacijama u Republici Hrvatskoj, posebice u Slavoniji, kako javnim tako i privatnim, potrebni značajni pomoci koji će dovesti do većeg broja projektnih prijava i korištenja sredstava iz fondova Europske Unije. Također, uvidom u obuhvat financiranih programa vidljiv je prostor za povećanje uporabe digitalnih tehnologija što je upravo komponenta koja je naglašena u strateškim dokumentima Europske unije koji su prezentirani u okviru ovog rada, a upravo je visoka razina interaktivnosti i digitalizacije sadržaja u projektima u području kulture neizostavan element uspješnih prijava apliciranih na natječaje programa i fondova Europske unije.

Navedeno se može postići kontinuiranim educiranjem i institucionalnom podrškom organizacijama u kulturi s ciljem povećanja inovativnosti, uporabe digitalnih tehnologa te broja i vrijednosti projekata u kulturi financiranih iz sredstava nacionalnih i EU fondova i programa, posebice u regijama koje trenutno bilježe najniže vrijednosti. Jedan od dobrih primjera je Desk Kreativne Europe Ministarstva kulture Republike Hrvatske koji pruža savjetodavnu podršku o programu Europske Unije - Kreativna Europa svim zainteresiranim prijaviteljima.

Ograničenja provedenog istraživanja se odnose na obuhvat istraživanja budući da su analizirani natječaji četiri natječaja Ministarstva kulture te nije provedeno dubinsko istraživanje razloga manjeg broja uspješnih (odobrenih) prijava projekata organizacija u javnom vlasništvu. Također predmetno istraživanje ne obuhvaća veći broj natječaja što bi osiguralo reprezentativne rezultate pri čemu je i provedena samo deskriptivna statistička obrada niti je točno utvrđeno koliko je javnih i privatnih organizacija u kulturi registrirano u pojedinoj regiji Republike Hrvatske te koliko je organizacija uputilo prijave na pojedine natječaje.

S obzirom na sve podatke navedene u istraživanju potrebno je provesti dubinsko istraživanje o broju registriranih organizacija na pojedinom području Republike Hrvatske te uzeti u obzir njihov pravno-organizacijski oblik (da li su javne ili privatne organizacije) kako bi se dobio bolji i jasniji uvid i odgovor na pitanje zašto su većinske organizacije u odobrenim projektima u privatnom vlasništvu, te odgovor na pitanje zašto je najveći ukupni udio odobrenih sredstava usmjeren upravo prema organizacijama registriranim na području Grada Zagreba.

LITERATURA:

1. Bestvina Bukvić, Ivana., Mihaljević Marija., Tokić Ivana. (2016), „Financing the theatre: The role management and the state“, Naziv časopisa? Ekonomski vjesnik: Review of Contemporary Entrepreneurship, Busines and Economic Issues, No.29, VOL. 1, str. 125-142
2. Bestvina Bukvić, Ivana., Šain Marija., Haršanji Maja. (2018), „Project financing of cultural and creative industries in Croatia – Analysis of the Creative Europe programme (2014-2020) results“, XIV International Scientific Symposium: Interdisciplinary Management Research, Ekonomski fakultet u Osijeku, str. 763-781
3. Bestvina Bukvić, Ivana, Šain Marija., Maršić, Ivona. (2108), „Alternative sources of funding in culture: Case of Eastern Croatia“, Ekonomski vjesnik, VI. 31, No.2, str. 427-440
4. Europska komisija (2010), „EUROPA 2020. Strategija za pametan, održiv i uključiv rast“ <https://mzo.hr/sites/default/files/migrated/europa-2020.pdf> (18. studeni 2018)
5. Europska komisija (2012), „Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS 3)“ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/documents/20182/84453/RIS3+Guide.pdf> (5. studeni 2018)
6. Europska komisija (2014), „Politike Europske unije: Digitalna agenda za Europu“ https://europa.eu/european-union/file/1507/download_hr?token=BxyrJQrs (9. studeni 2018)
7. Europska komisija (2017), „Connected Continent legislative package“ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/connected-continent-legislative-package> (10. studeni 2018)
8. Europska komisija (2018), „Indeks digitalnoga gospodarstva i društva (DESI)1 za 2018., Izvešće za Hrvatsku“ http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2018-20/hr-desi_2018-country-profile-lang_4AA68303-07F6-BC37-A21420BFD9CDDBA2_52346.pdf (15. studeni 2018)
9. Europska komisija (n.d.), „Smartspecialisation platform“ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu> (30. listopada 2018)
10. Europska komisija1 (2018), „The Digital Economy and Society Index (DESI)“ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi> (15. studeni 2018)

11. Europska komisija² (n.d.), „Strategija Europa 2020.“
https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/framework/europe-2020-strategy_hr (18. studeni 2018)
12. Europska komisija³ (n.d.), „Europa 2020.: strategija Europske unije za rast i zapošljavanje“
http://publications.europa.eu/resource/cellar/8d8026dc-d7d7-4d04-8896-e13ef636ae6b.0019.02/DOC_2(20. studeni 2018)
13. Europski fondovi.eu (2013), „Što se želi postići strategijom Europa 2020?“
<http://www.europski-fondovi.eu/vijesti/se-eli-posti-i-strategijom-europa-2020>(20. studeni 2018)
14. Europski parlament (2018), „Digitalna agenda za Europu“
<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/64/digitalna-agenda-za-europu> (7. studeni 2018)
15. Europski portal za mlade (2014), „Digitalna agenda za Europu – plan za jedinstveno digitalno tržište“
https://europa.eu/youth/hr/article/42/20452_hr (7. studeni 2018)
16. Europski strukturni i investicijski fondovi (n.d.), „Kreativna Europa“
<http://arhiva.strukturnifondovi.hr/kreativna-europa> (26. studeni 2018)
17. Hesmondhalgh, David. 2002., „The cultural industries, Sage Publications“ .2002: 236-241.
<https://hrcak.srce.hr/file/21024> (7. rujan 2018)
18. Howkins, John. 2003. Kreativna ekonomija: kako ljudi zarađuju na idejama. Zagreb: Binoza press doo
19. Jelinčić, Daniela. Žuvela, Ana. 2013. „Što nas čini različitima? Kreativni Zagreb na putu prema Kreativnoj Europi“. Medijske studije 2013 (7): 75-92.
<https://hrcak.srce.hr/file/155986> (7. rujan 2018)
20. Kreativna Europa Kultura (n.d.), „O nama“
<http://deskkultura.hr/hr/o-nama> (25. studeni 2018)
21. Kreativna Europa Media (n.d.), „Pregled“
http://mediadesk.hr/hr/potprogram_media/pregled
22. Kreativna Europa Media 1 (n.d.), „Financiranje“
<http://mediadesk.hr/hr/financiranje> (29. studeni 2018)
23. Kršić, D. (2011), Traumatično mjesto kulturnih industrija, Kulturpunkt.hr
<http://www.kulturpunkt.hr/content/traumati%C4%8Dno-mjesto-kulturnih-kreativnih-industrija> (9. rujan 2018)

24. Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta (2016), „Vlada usvojila strategiju pametne specijalizacije RH za razdoblje 2016.-2020.“
<https://www.mingo.hr/page/vlada-usvojila-strategiju-pametne-specijalizacije-rh-za-razdoblje-2016-2020> (3. studeni 2018)
25. Ministarstvo kulture (2108), „Javni poziv za predlaganje programa koji potiču razvoj publike u kulturi u Republici Hrvatskoj za 2019. godinu“<https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=21546> (24. ožujak 2019)
26. Ministarstvo kulture (2018), „Javni poziv za poticanje poduzetništva u kulturnim i kreativnim industrijama za 2018. godinu“ <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=19745> (15. prosinac 2018)
27. Ministarstvo kulture (n.d.), „Program Europske unije – Kreativna Europa.“<https://www.min-kulture.hr/ced/> (25. studeni 2018)
28. Ministarstvo kulture 1 (n.d.), „Program Europske unije – Kultura (2007. - 2013.)“ <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=7150> (26. studeni 2018)
29. Ministarstvo kulture 10 (2018), „Javni poziv PUKIKI namjena i iznosi“
<https://www.min-kulture.hr/userdocsimages/Flash/pukiki/Javni%20poziv%20PUKIKI%20namjena%20%20iznosi.pdf> (15. prosinac 2018)
30. Ministarstvo kulture 11 (2019), „Javni poziv za poticanje hrvatskoga glazbenog stvaralaštva“ <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=22948> (30. ožujak 2019)
31. Ministarstvo kulture 12 (2018), „Javni poziv za dodjelu potpora za poticanje književnog stvaralaštva u 2019. godini“ <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=19852> (20. prosinac 2018)
32. Ministarstvo kulture 13 (2018), „Pilot-projekt Javni poziv za poticanje stvaralaštva vizualnih umjetnika u 2018. godini“ <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=19881> (5. siječanj 2019)
33. Ministarstvo kulture 2 (n.d), „Desk Kreativne Europe – Potprogram Kultura“
<https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=9824> (26. studeni 2018)
34. Ministarstvo kulture 3 (n.d.), „Kreativna Europa/Potprogram Kultura/Potpore europskim mrežama“ <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=9828> (27. studeni 2018)
35. Ministarstvo kulture 4 (n.d.), „Kreativna Europa/Potprogram Kultura/Potpore europskim platformama“ <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=9829> (27. studeni 2018)

36. Ministarstvo kulture 5 (n.d.), „Kreativna Europa/Potprogram Kultura/Potpota europskim projektima suradnje“ <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=9826> (27. studeni 2018)
37. Ministarstvo kulture 6 (n.d.), „Kreativna Europa/Potprogram Kultura/Potpota projektima književnih prijevoda“ <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=9827> (27. studeni 2018)
38. Ministarstvo kulture 7 (n.d.), „Leeuwarden – nizozemski predstavnik za Europsku prijestolnicu kulture 2018“ <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=9258>(27. studeni 2018)
39. Ministarstvo kulture 8 (n.d.), „Europska prijestolnica kulture (EPK)“ <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=9390> (29. studeni 2018)
40. Ministarstvo kulture 9 (n.d.), „Prijava programa na Poziv za predlaganje javnih potreba u kulturi RH“ <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=86> (3. prosinac 2018)
41. Ministarstvo uprave (n.d.), „Strategija e-Hrvatska 2020“ <https://uprava.gov.hr/strategija-e-hrvatska-2020/14630>(20. studeni 2018)
42. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova (n.d.), “Digitalna agenda za Europu (DIGITAL AGENDA FOR EUROPE – DAE)“ <http://www.mvep.hr/hr/europski-poslovi/europske-politike/dae/> (10. studeni 2018)
43. Narodne novine (1990), „Ukazo proglašenju Zakona o fondovima za kulturu“ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1990_11_47_866.html (3. prosinac 2018)
44. Narodne novine (1993), „Ukaz o proglašenju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o fondovima za kulturu“ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1993_04_27_468.html (3. prosinac 2018)
45. Narodne novine (2009), „Odluka o proglašenju Zakona o izmjeni Zakona o financiranju javnih potreba u kulturi“ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_03_38_847.html (3. prosinac 2018)
46. Narodne novine (2016), „Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje od 2016. do 2020. godine i akcijski plan provedbu Strategije pametne specijalizacije za Republiku Hrvatsku za razdoblje od 2016. do 2017. godine“<https://strukturnifondovi.hr/wp-content/uploads/2017/03/Strategija-pametne-specijalizacije-RH-2016.-2020..pdf> (15. listopada 2018)
47. Narodne novine (2018), „Pravilnik o sufinanciranju projekata odobrenih u okviru programa Europske unije Kreativna Europa – potprograma Kultura“ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_05_45_852.html (10. siječanj 2019)

48. Narodne novine 1 (2016), „Pravilnik o izboru i utvrđivanju programa javnih potreba u kulturi“ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_06_55_1434.html(3. prosinac 2018)
49. N1 (2019), „Predzadnji smo u Europi po iskorištenosti EU fondova“ <http://hr.n1info.com/Vijesti/a370038/Predzadnji-smo-u-Europi-po-iskoristenosti-EU-fondova.html> (26. ožujak 2019)
50. Švob-Đokić, Nada.Jurlin, Krešimir. Primorac, Jaka. 2008. Kultura zaborava. Zagreb: Jesenski i Turk
51. Velimirović, Tatjana. 2008.,„Kultura i/ili obmana“. Filozofija i društvo 2008 (1): 305-321. <http://www.doiserbia.nb.rs/img/doi/0353-5738/2008/0353-57380801305V.pdf>(7. rujan 2018)
52. Vlada Republike Hrvatske (n.d.), „Europa 2020“ <https://vlada.gov.hr/europa-2020/19454> (18. studeni 2018)